

YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HAREKETİ VE TÜRKİYE ÖRNEKLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
AN EVALUATION ON SLOW CITY (CITTASLOW) MOVEMENT AND TURKEY EXAMPLES

Duygu AK*

Öz

Küreselleşme sürecini tanımlayan anahtar kelimelerden biri olan hız, herkesin ve her şeyin hızlanmaya uygun bir yapıya dönüşmesine neden olmuştur. İnsanın ve gündelik yaşamın hızlanmasıyla karakterize edilen günümüz dünyasında bu etkiye karşı farklı tepkiler yaygınlaşmaya başlamıştır.

Bu tepkilerden başlıcası, 1980li yıllarda İtalya'da ortaya çıkan yavaş yemek (slow food) hareketidir. Bu hareket, Roma'nın ünlü İspanyol Merdivenleri'nde McDonald's'ın bir şube açacağını duyurmasıyla yeme-içme geleneklerine ve kültürlerine bağlı olan İtalyanlar tarafından başlatılmıştır. Bu hareketi, fast food alışkanlığının yeme-içme kültürlerini tektipleştirmesine karşı başlatılan eleştirel bir bakış olarak özetlemek mümkündür. Yine aynı doğrultuda, bu hareketten yaklaşık 10 yıl sonra, bu hareketin kendine özgü ve korunmaya muhtaç özel ürünleri ve yerel kültürleri bulunan kentlere uyarlanması amacıyla, İtalya'da Paolo Saturnini öncülüğünde yavaş kent (Cittaslow) hareketi başlatılmıştır.

Hareketin İtalyan kentlerindeki başarısı tüm dünyada bu tür özelliklere sahip olan küçük kentleri etkilemiş ve hareket kısa sürede gelişim göstermiş ve yaygınlaşmıştır. Türkiye de 2009'da Seferihisar ile birlikte bu harekete dahil olan ülkelerden biridir. 2017 yılı itibarıyla 14 üyeye sahip olan Türkiye'de yavaş kent üyeliği ve kriterleri kapsamında üye kentlerde uygulamaya konulan proje ve faaliyetler, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türkiye'deki yavaş kentler açısından söz konusu uygulamaları incelemek ve hareketin Türkiye'deki başarısı ve uygulanabilirliği üzerine genel bir değerlendirme yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Yavaş Kent, Yavaş Yemek, Türkiye.

Abstract

Speed that is one of the key words which define the globalization process, causes a transformation of everything and everybody to a suitable structure for becoming faster. In today's world that is characterised by becoming faster of human and daily living, different reactions start to become widespread against to this action.

Principle of these reactions is slow food movement that shows up in Italy in the year of 1980s. This movement has started up by Italians who are stick to their eating and drinking traditions and cultures with announcement of McDonald's was going to open a branch in famous Spanish Steps in Rome. It's possible to summarize this movement as a critical view that has started up against to standardization of eating and drinking cultures by fast food habit. Again in line with, after approximate 10 years after this movement, slow city (Cittaslow) movement has started up in Italy under the guidance of Paolo Saturnini with the aim to adapt this movement to cities that have distinctive and special products and local cultures in need of protection.

The success of the movement in Italian cities influences small cities in the world that have these kind of features and movement makes progress in a short time and becomes widespread. Turkey is one of the countries that got involved in this movement in 2009 with Seferihisar. Projects and activities that are applied as part of slow city membership and criterions in member cities in Turkey, that has 14 members by the year of 2017, constitute the subject of this study. In this direction the aim of the study is to examine relevant practices in terms of slow cities in Turkey and carry out a general evaluation on the success and applicability of the movement in Turkey.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Slow City, Slow Food, Turkey.

GİRİŞ

İnsan yaşamını pek çok farklı açıdan etkileyen ve kendi içinde avantajları ve dezavantajları barındıran küreselleşme sürecinin en önemli etkilerinden biri, teknolojik yeniliklerin de etkisiyle toplum yaşamında hızın baskın duruma gelmesi olmuştur. İnsanları gündelik yaşamlarında daha hızlı olmaya mecbur kılan bu etki, beraberinde birçok sorunu da getirmiş ve zaman içinde bu sorunların gözle görülür hale gelmesiyle birlikte bu etkiye karşı pek çok tepki gelişmiştir.

Bu tepkilerin başlıcasını, 1980li yıllarda İtalya'da gelişen bir hareket olarak yavaş yemek hareketi (slow food movement) oluşturmaktadır. Hareketin felsefesi ve İtalya'daki uygulanma başarısı, zamanla dünya çapında yaygınlaşmasına ve başka yavaşlama eğilimlerinin de ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bunlardan biri de, 1999 yılında yine İtalya kökenli bir hareket olarak başlayan yavaş kent (Cittaslow) hareketidir. Dünya üzerinde birçok kentin birbirinin kopyası olmasına, kimliksiz ve sıradan kentlerin ortaya çıkmasına bir karşı çıkış ve eleştirel bir bakış olarak bu hareket, Avrupa ve Amerika kıtalarında hızla

* Arş. Gör., Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü.

yaygınlaşmış, 2009 yılında Seferihisar ile birlikte Türkiye’de de rağbet görmeye başlamıştır. Bugün 14 yavaş kent üyesine sahip Türkiye, üye sayısı bakımından dünyada beşinci sırada bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de alternatif bir yerel kalkınma modeli olarak başlayan yavaş kent (cittaslow) hareketi kapsamında üye kentlerde uygulamaya konulan proje ve faaliyetler incelenmekte ve hareketin Türkiye’deki başarısı ve uygulanabilirliği üzerine genel bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde yavaş kent hareketinin altyapıları olarak yavaş yemek hareketi ve yavaş yaşam hareketi anlatılmaktadır. İkinci bölümde kavramsal çerçevesi ile yavaş kent hareketi ve yavaş kent kriterleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise yavaş kent hareketi ve Türkiye’deki uygulamaları değerlendirilmektedir.

1. Hıza Karşın Yavaşlık

Küreselleşme sürecini tanımlayan anahtar kelime, hızdır. Günümüzde bilgiye ulaşmak saniyelerle ölçülebilecek bir zaman diliminde mümkün olmaktadır. Bu durum bireylerin her zaman daha hızlı olmaya çabalamalarına ve hızın teknolojinin sağlamış olduğu devrim niteliğinde bir imkân olarak yüceltilmesine neden olmaktadır (Güven, 2011: 113).

Küreselleşmenin yarattığı hızın, sosyo-ekonomik ve kültürel süreçlerin belirleyicisi olmasıyla günümüz dünyası her şeyin ve herkesin hızlanması ile karakterize edilmektedir (Yurtseven vd., 2010: 2). İnsanların artık daha hızlı çalışması, yolculuk yapması ve karar vermesi sonucunda içinde yaşadıkları ‘an’ı fark edemeden hızlı bir yaşam sürmeye başlaması kaçınılmaz olmuştur (Karakurt Tosun, 2013: 234).

Modernitenin hıza olan ilgisi ve takıntısı, her yeni teknolojik yenilik ile birlikte hızın baskısının daha da artması, dünya ekonomilerinin de hızlanmasını beraberinde getirmiştir. Bugün dünya ekonomileri de o denli hızlanmıştır ki, 2 trilyon dolardan fazla bir para gün içerisinde dünyayla birlikte yer değiştirmektedir (Polat, 2011). Günümüzde hızlı olmayanın yaşama şansı olmadığına ve modern insanın en büyük kâbusunun zamanın gerisinde kalmak olduğuna sürekli vurgu yapılmaktadır (Güven, 2011: 113).

Amerikalı doktor Larry Dossey’in 1982 yılında bulduğu bir terim olan “zaman hastalığı”, zamanın kaçıp gittiğini ve kaçıp giden zamana yetişebilmek için daha fazla koşturulması gerektiğini ifade etmektedir. Dünya Ekonomik Forumu Başkanı Klaus Schwab, hızlı olanın yavaş olanı yendiği bir dünya düzeninden bahsederken İngiliz Psikolog Guy Claxton, hızlanmanın artık ikinci doğamız haline geldiğine inanmaktadır (Honore, 2008: 3, 4).

İnsanların ve doğanın sınırlarının zorlanması, doğal kaynakların, biyoçeşitliliğin, yerel ve kültürel farklılıkların kaybolması, yiyeceklerin, mekânların, insanların ve kültürlerin homojenleşmesi, hızlı yaşam tarzının yarattığı olumsuz sonuçlardan yalnızca birkaç tanesidir (Öztürk, 2012: 8). Hızın insan yaşamında yaratmış olduğu olumsuzluklar, bir tepki olarak yavaşlama eğilimini getirmiştir. Yavaşlama eğiliminin ardında küresel bir yavaş yaşam hareketinin tohumları bulunmaktadır.

1.1. Yavaş Yaşam Hareketi

Hızlı hayatın insan yaşamında yaratmış olduğu olumsuzluklara karşın birçok ülkede ortaya çıkan tepkiler günden güne artmaktadır. Bunlardan biri olan yavaş yaşam hareketi ise dünyada giderek tüketim ve üretim süreçlerinin hızlandığı bir zamanda baş döndürücü hıza karşın sakinliği, yavaşlığı ve sağlığı savunan bir hareket olarak İtalya’da başlamıştır (Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi, 2012: 17).

Christopher Richard hazırladığı Yavaş Hareketi Manifestosu’nda şundan bahsetmektedir (Öztürk, 2012: 61): “Bizi hızlanmaya zorlayanlar var. Direniyoruz! Ofiste ve yollarda yavaşlayacağız. Alanlarda ve tepelerde yavaşlayacağız. Asla teslim olmayacağız! Kendi huzurumuzu ne pahasına olursa olsun koruyacağız. Çevrenizdekiler hızlanırken siz yavaşlarsanız bizden birisiniz demektir. Diğerlerinden değil, bizden biri olduğunuz için gurur duyun. Yapmaya değer bir şey varsa, onu yavaşça yapmaya da değer...”

Küreselleşme insan hayatında birçok noktayı kolaylaştırıyormuş gibi görünse de, her şeyin daha hızlı yaşandığı ve tüketildiği bir çağda küreselleşmenin yerel değerleri yok etmesine karşı yavaş hareketi içinde yer almak, öncelikle yaşamın hızını kesmek ile başlayacaktır. Çünkü “gerçeklik yavaş, standardizasyon hızlıdır; bireysellik yavaş, şubeler hızlıdır; sessizlik yavaş, gürültü hızlıdır; ağaçlar yavaş, beton hızlıdır; bisiklet yolları yavaş, park alanları hızlıdır” (Mayer ve Knox, 2007: 23).

Yavaş yaşam hareketinin öncüsü sayılan Carl Honore’in *In Praise of Slowness* (Yavaşlığa Övgü) kitabında Honore, hızlanmanın insanlara yarardan çok zarar getirdiğini belirtmekte ve hıza bağımlı yaşanan hayata bir tepki olarak yavaşlama yönünde bir hareketlenme başladığını ifade etmektedir (Güven, 2011: 117).

İnsanların gündelik yaşamlarını oluşturan unsurlarla ilgili sahip oldukları zamanı daha dikkatli kullanmaları, yani zamanı kendileri için anlam ve önem taşıyan unsurlar için kullanmalarını ifade eden yavaş yaşam, hız tarafından domine edilen yapıyı insanlar lehine çevirebilecek alternatif bir yaklaşımdır.

Günümüzde insanların en büyük arzularından biri, yalnızca boş zamana sahip olmak değil, anlamlı işler yapabilmek için yeterli zamana sahip olmaktır. Bu durum, gündelik yaşamda gerçekleştirilen bütün aktivitelerden daha çok doyum elde etmek ve yapılan şeyi anlaşılır kılmak olarak özetlenebilir (Parkins, 2004: 364).

İlk bakışta bireylere yavaş özneler aracılığıyla yalıtılmış bir yaşam sunduğu düşünülen yavaş yaşam, esasen ilgi ve önem verilen konulara daha fazla zaman ayırmayı ve insana tatmin sağlayan her bir konuda daha dikkatli davranmayı ifade eden tedbirli ve bilinçli eylemler bütünüdür (Yurtseven vd., 2010: 9). Yavaş yaşamak düşüncelessiz eylemlerden çok düşünceli adımlar atmak, zaman ayırdığımız her bir eylemin amacı hakkında düşünmek, hayatta bize mutluluk veren şekilde yaşamak ya da en azından vakit ayırdığımız düşüncelessiz deneyimler yerine bilinçli hareket etmek anlamına gelmektedir (Parkins, 2004: 364).

Yavaş yaşam bağlamında gündelik yaşam, var olan yapıdan kaynaklanan bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bireylerin günlerini çalışma, alışveriş yapma ve televizyon izleme şeklinde bir kısır döngü içerisinde geçirmelerine neden olan hızlı yaşama karşılık yavaş yaşam, bir şeylere yetişememe korkusundan uzak, günün her saniyesinin tadına vararak, zamanın anlam ve önem taşıyan olgular için kullanılmasını ifade etmektedir (Yurtseven vd., 2010: 10, 13).

Yavaş yaşam, gündelik yaşamlarında bireylerin yaptığı işten, boş zamanından ve ev yaşamından zevk alması anlamına gelmektedir. Bu nedenle iş, günlük yaşamın önemli bir parçasını oluştursa da yavaş yaşamda, insanların bütün gününü harcadığı, yaptığı işin amacını ve anlamını yok eden bir tempodaki çalışma kültürü reddedilmektedir (Yurtseven vd., 2010: 11).

Başka bir deyişle yavaş yaşam, günün her saat diliminde durmaksızın çalışmayı değil, yeri geldiğinde boş vakit geçirmenin huzurunu ve özgürlüğünü yaşamayı, bireylerin kendilerine ait bir zaman dilimi ayırmasını ve böylece yaşanan hayata değer katılmasını ifade etmektedir. Bu anlayışta hız kavramı; yetenek, üstünlük, güç ve etkinlik ile özdeşleştirilirken yavaşlık; başarısızlık, eksiklik, zayıflık, güçsüzlük ve yetersizlik ile özdeşleştirilmektedir (Parkins ve Craig, 2006: 39).

Yavaş yaşam bireylere endişesiz ve gamsız bir yaşam tarzından ziyade topluluğun yerel değerlerine odaklanan bir hayat tarzına sahip olma olanağı vermektedir. Standart bir küresel anlayış oluşturma çabası ile yerel kimliklerin ve değerlerin kaybolmasına karşılık bu anlayış, insanların içinde buldukları zaman ve yer içerisinde mutlu olmalarını sağlayacak olanakları içermektedir (Yurtseven vd., 2010: 2, 8).

Sonuç olarak yavaş yaşam uygulamalarının benimsenmesi, kültürel farklılıkların önemini yeniden arttırmakta ve yerelliği tekrar ön plana çıkarmaktadır (Öztürk, 2012: 62). İnsan hayatını daha anlamlı hale getiren yavaş yaşam anlayışının temelinde, yavaş yemek hareketi bulunmaktadır. Bu nedenle yavaş yaşam hareketini, yavaş yemek hareketi ile birlikte okumak gerekmektedir.

1.2. Yavaş Yemek Hareketi

Uzun zamandır yemek sofralarında da kendisini gösteren hız ve aceleciliğin bir yansıması, "ağzına at, yut ve git" şeklinde özetlenen Amerikan yemek yeme tarzıdır (Honore, 2008: 56). Hızlı yaşam ve hızlı çalışma koşullarının yanı sıra küresel yiyecek işletmeleri günümüz insanına gündelik yaşamında yemek pişirme ve hazırlama olanağı tanımamaktadır. Bunun sonucu olarak fast food inkâr edilemeyecek ölçüde modern yaşamın bir parçası haline gelmekte ve gıda endüstrisinin modern dünyaya yanıtı olarak görülmektedir (Yurtseven, 2007: 163).

Fast food kültürüne ilişkin sosyolog George Ritzer yaptığı bir analizde, 'McDonaldization' diğer bir deyişle "Toplumun McDonaldlaştırılması" kavramını kullanmaktadır. Dünyanın birçok yerinde yaşanan dönüşümlerin sembolü haline gelen bu kavramı Ritzer, "Fast-food restoranlarının temelindeki ilkelerin, Amerikan toplumunun ve dünyanın geri kalan kısmının gitgide daha fazla kısmına egemen olma süreci" olarak tanımlamaktadır (Ritzer, 2014: 24).

Fast food alma deneyimi günümüzde dış fırçalamak ya da kırmızı ışıktaki beklemek gibi insanların sorgulamadan kabul ettikleri bir rutin haline gelmiş ve çağdaş yaşamın bir gerçeği olarak algılanmaya başlanmıştır. Fast food sektörü oldukça kısa bir süre içinde beslenmenin çok daha ötesine geçerek coğrafyayı, ekonomiyi, işgücünü ve popüler kültürü de dönüştürmüştür (Schlosser, 2004: 11).

McDonald's'ın Roma'daki ünlü İspanyol Merdivenlerinin yanında bir şube açacağını duyurmasıyla dünyayı saran fast food furçasına dur demek için İtalyan gastronom Carlo Petrini Yavaş Yemek Hareketi'ni başlatmıştır (Petrini ve Padovani, 2011: 109). Carlo Petrini'nin önderliğindeki bir grup İtalyan entelektüel, yoldan geçen Romalılara ve yabancı turistlere geleneksel İtalyan yemekleri ikram etmiştir. Amaç, sadece McDonald's'ı protesto etmek değil, aynı zamanda kitlesel olarak üretilmiş küresel yemeğe karşı lezzetli bir alternatif sunmaktır (Nilsson vd., 2011: 374).

Carlo Petrini ve diğer İtalyanların gösterdiği tepkinin nedeni ve amacı, McDonald's, KFC, Wal-Mart ve küreselleşmenin diğer simgelerinin kültürel ve ekonomik standartlaştırma ve homojenleştirmelerine karşı direnmektir (Baldemir vd., 2013: 10). Fast-food restoranları İtalyan yaşam tarzına yalnızca markalarının yabancı olması nedeniyle değil; aynı zamanda kültürel olarak da yabancı olmaları nedeniyle tepki görmüştür (Radstrom, 2011: 92).

Protestoculara göre, yeni açılan bu mekan hem İtalyan yemek kültürüne ve beslenme alışkanlığına büyük bir darbe vurmakta hem de meydanın estetiğini bozmaktadır. Çünkü McDonald's'ın devasa M harfi, ünlü İspanyol Merdivenlerinde bulunan tarihi binanın cephesine estetik açıdan büyük zarar vermektedir. Örneğin, eleştirmen Bruno Zevi, İspanyol Meydanı'nın, mide bulandırıcı kızartma kokularının kol gezdiği bir çöplük haline geleceğinden endişe etmektedir (Petrini ve Padovani, 2011: 109).

Yemek yemek, 'öyle abur cuburla doymak ve o hızla tüketmek' değildir (Şahinkaya, 2010). Petrini'ye göre, "İnsanların mideleri hızla dolarken ruhları yavaş yavaş boşalmaktadır". Buna göre hareket aynı zamanda insana rahat ve keyfine vararak bir yemek yedirtmeyen, adeta lokmalarını boğazına dizen bir dünyaya ve yaşam tarzına karşı isyanın adı olarak da görülmektedir (Polat, 2011).

Sadece hızlı yemeği protesto eden bir hareket olduğu zannedilen ve adından dolayı kimi zaman yanlış yorumlanabilen yavaş yemek hareketi, aslında yalnızca fast food sanayi zincirlerine karşı çıkmak olarak özetlenemez (geka.org.tr). İngilizce 'slow' ve 'food' kelimelerinin Türkçe karşılığı olarak 'yavaş' ve 'yemek' kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan yavaş yemek; doğaya saygılı olmayı, kendi yiyeceğini yetiştirerek sağlıklı beslenebilmeyi ve yemekten tat almayı, yerel lezzetlere sahip çıkmayı ve yemekle sosyalleşmeyi ilke edinmiştir (Sırım, 2012: 122).

Hareket özünde insanın yediklerinden keyif alması ile ilgilidir ve McDonald's'ta bulunmayan her şeyi simgelemektedir: taze, mevsimlik, yerel ürünler ve esnaf ürünleri, ölçülü çiftçilik, nesiller boyunca elden ele geçen yemek tarifleri, aile ve arkadaşlarla keyifle yemek yemek vb (Honore, 2008: 61). Fast food'un bir numaralı düşman olarak görüldüğü yavaş yemek hareketinin fikir babası Petrini'ye göre hızlı yemek, sohbeti, kişiler arasında iletişim kurulmasını ve duysal zevkleri engellemesi nedeniyle aç ruhları doyurma olanağı olmayan bir aktivitedir. Yavaş yemek ise sadece beden değil, aynı zamanda ruhun açlığını da tatmin etmeye yöneliktir (Jackson, 2007: 1-2).

Yavaş yemek kapsamında tat alma, Carlo Petrini'nin de söylediği gibi, her şeyden önce bir insan hakkıdır. Bu hakkın korunması basit bir ilke gibi görünse de, gerçekte birçok karmaşık konuya işaret etmektedir: Lezzetin yanı sıra usta yemeklerin ve yerel geleneklerin korunması, sürdürülebilir tarımın teşvik edilmesi, insanların yemek kalitesi konusunda eğitilmesi ve yavaş yaşamın telaşsız adımlarla tadına varılmasını da içermektedir (Greeley, 2003: 45).

Yavaş yemek, yemeğin ocakta yavaş yavaş veya düşük ateşte pişirilmesi anlamına gelmemektedir. Yavaş yemek daha çok üreticiler ve tüketiciler arasındaki bağlantının yanı sıra her birimizin kendi vücutlarımızla ve doğa ile olan bağlantısına ilişkindir. Yavaş yemeğin temel mesajları, mutfakta yaptığımız tercihlerin kırsal çevremizi büyük ölçüde etkilediği ve tabak ile dünya arasında ayrılmaz bir bağın olduğudur (Jackson, 2007: 1-2).

Hareket, yemek yemenin karın doyurmanın ötesinde üretimden tüketimine kadar iyi, temiz ve adil olması gerektiğini savunmaktadır. Buna göre yavaş yemek hareketi, üç boyuta dayalı olan bir kalite kavramı önermektedir. Bu; gıdanın iyi, temiz ve adil boyutlarını içermektedir (Schneider, 2008: 390):

Gıdanın iyi olması; lezzet ve farklılığı, coğrafi ve kültürel bölge ile olan bağlantıları ve gıdanın tadını maksimize edecek yollarla üretilmiş olmayı, sahici bir aroma, tat ve görünüme sahip olmayı ifade etmektedir. İnsan duyuları uyarıldığında ve değişik ürünleri karşılaştırıp daha tatmin edici olanı seçtiğimizde gıdanın iyi olma özelliğinin farkına varılması mümkündür.

Gıdanın temiz olması; çevreye zararı en az olan üretim yöntemleri ile ürünlerin üretilmesi, biyolojik çeşitliliğe ve insan sağlığına saygı duyulmasını sağlamaktadır. Kısaca gıdanın temiz olması, sürdürülebilirliği ve çevreye zarar vermekten çok korumayı ifade etmektedir.

Gıdanın adil olması ise; yine sürdürülebilirlik boyutunu kapsamakla birlikte sosyal adalet ve adil ücretlere vurgu yaparak sosyal olarak sürdürülebilir yollarla üretilmiş olmayı işaret etmektedir. Bu boyut, iyi ürünlerin dışlanmamasını ve sürdürülebilir olmasını, çalışanların emeklerinin sömürülmemesini ve hem üreticiler hem de tüketiciler için adil fiyat uygulamalarının sağlanmasını kapsamaktadır.

Türkiye'de yavaş yemek hareketine paralel bir çizgide Mart 1999'da Seferihisar'da Sefertası hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareket, hızlı beslenme olgusunun yarattığı olumsuz etkilere karşı evde pişirilen yemekleri, aile ve arkadaşlarla birlikte paylaşılan yemek sofralarını toplumun bağışıklık mekanizması olarak görmektedir (Eker, 2012). Hareketin adı ve sembolü olan sefertası, sefertasının gelenekselliği ve korumayı

sembolize ettiği düşüncesinden hareketle kamuya açık olan birinci toplantıda bir Seferihisar sakininin önerisi ile seçilmiş ve kararlaştırılmıştır (www.hurriyet.com.tr).

Sefertası hareketi, hem sağlıksız olan hem de geleneksel yemek kültürlerine karşı bir tehdit oluşturan hızlı yemeğin tüm dünyayı sarmış olmasına ve bunun sonucu olarak hızlı yemek zihniyetinin tüm toplum ve yaşamı etkilemesine bir eleştiri olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket, gazeteci Ümit Sinan Topçuoğlu'nun yanında baklavacı Nadir Güllü'nün çabaları sonucunda hayata geçirilmiştir (www.hurriyet.com.tr).

Sefertası hareketi, unutulmuş geleneksel lezzetlerin tekrar yaygınlaşmasını, sağlıklı beslenmeyi, kültürün tektipleşmesine karşı kültürel çeşitliliği, hızlı yemeğe karşı geleneksel lezzetleri savunmakta ve israfa karşı çıkmaktadır. İnsanlara, modern dünyanın bir takıntısı olan hıza, sürekli alışveriş yapmaya ve hayatın karmaşasına karşı geleneksel tatları, unutulmuş eski dost muhabbetlerini yavaş yenilen sofralarda tekrar kazandırmayı amaçlamaktadır (Özkan, 2011: 19-20).

New York Times, 2001 yılında "dünyayı sarsan 80 fikir" arasında yavaş yemek hareketinin de bulunduğunu bildirmiştir (Honore, 2008: 61). Ayrıca Carlo Petrini, 2004 yılında Time Dergisi tarafından 29 Avrupalı kahramandan biri seçilmiştir (Schneider, 2008: 385).

2. Kavramsal Çerçevesi ile Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi

Küreselleşme, toplumların değişmesi ve yayılması için önemli olanaklar sunsa da yerel özgünlükleri ve karakteristik yapıları ortadan kaldırma riskini de beraberinde getirmektedir. Bunun sonucunda, hiçbir topluluğa ait olmayan, kimlik taşımayan, sıradan modeller ortaya çıkmaktadır (Uslu, 2009: 53). İçinde buldukları coğrafyaya ait olmayan, kent merkezinde aynı menülerin ve ürünlerin satıldığı restoranları barındıran ve adına "everywhere city" denilen "her yer şehirleri"nin özelliği, buldukları ülkeden alınıp başka bir ülkeye yerleştirilmeleri halinde muhtemelen hiçbir ziyaretçinin bunu fark etmeyecek olmasıdır (Akman vd., 2013: 50).

Kent merkezlerinin büyüme amacıyla izledikleri yöntemler küreselleşmenin etkisiyle erimekte, kentler kendi kimliklerini ve ruhlarını kaybetmekte, birbirine daha çok benzemekte ve tektipleşmektedir (Radstrom, 2011: 91). Klon şehirler (*clone towns*) olarak adlandırılan bu şehirler; sonuçta yapısal iktisadi düşüşler, merkezlesmiş şehir merkezleri, dışarı göç, ayrımcılık ve çevresel bozulmalar gibi sorunlarla karşılaşmaktadır (Semmens ve Freeman, 2012: 354-355).

Bu bağlamda yavaş kent (cittaslow) hareketi, Ritzer'in 'Toplumun McDonaldlaştırılması' adını verdiği duruma karşı bir direnişi ifade etmektedir. Mekânların özgül nitelikleri, insanların fiziksel refahını, fırsatlarını ve yaşam tarzı seçimlerini etkilemektedir. Bu anlamda yavaş kent hareketi, mekânların insanlar için ne kadar önemli olduğunun bir ifadesi olarak düşünülebilir (Mayer ve Knox, 2007: 21-22).

Kentlerin giderek sağlıksızlaştığı, çevresel bozulma yaşadığı, homojenleştiği ve kendi kimliklerini kaybettiği günümüz dünyasında sağlıklı, alternatif bir model oluşturmak düşüncesi, yavaş kentin başlangıç noktası olmuştur (Toplu, 2012: 11). Bu anlamda yavaş kent hareketi, bir kimlik hareketi örneğidir. Kentlerin küresel homojenleşmenin karşısında kendi yerel kimliklerini kaybetmelerinden doğan ve merkezinde estetik, yerel endüstri, yaşam kalitesi gibi unsurları barındıran ve bu unsurları koruma girişiminde bulunan bir harekettir (Radstrom, 2005: 127-128).

Küçük kentlerin yerel özelliklerini kaybetmiş büyük metropoller olma yolunda hızla ilerleyerek sağlıksız hale gelebilmeleri riskine karşılık kendi karakteristik özelliklerini korumaları gerektiği düşüncesi ile yavaş kent olmak, yaşanan fiziksel çevrenin farkına varan, sahip olduğu değerleri bilen ve koruyan bir tarzda yaşamayı ifade etmektedir (Akman vd., 2013: 42). Birincil hedefi, yerel sakinlerin yaşam kalitesini iyileştirmek olan, İtalya'dan başlayıp tüm dünyaya yayılan yavaş kent hareketi, oldukça kısa bir süre içinde uluslararası bir ağ haline gelerek alternatif bir kent ve aynı zamanda bir yaşam modeli olarak kendini göstermiştir (Sırım, 2012: 119).

2.1. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi Nedir?

Yavaş kent (cittaslow) hareketi, özgün ve ayırt edici yerel kimliklerini kaybetmeden, kentlerdeki değişim ivmesinin yavaşlatılması ve yerel karakteristiklerin yaşatılması isteğinden doğmuştur. Kentlerin geleneksel ve tarihsel yapılarından gelen çevresel ve sürdürülebilir özelliklerin korunması ve yaşatılması esasına dayanmaktadır (Uslu, 2009: 53). Geleneksel yaşam biçiminin korunduğu, fast food tarzı ve kültürü karşısında yerel kimliğin ve yerel ürünlerin ön plana çıkarıldığı, yerel üretimin, çevreye özgü değerlerin, kültür ve geleneklerin sürekliliğinin sağlanması gibi amaçları bünyesinde barındıran yeni bir politikadır. Temel amaç, kentsel yaşanabilirliği arttırmaktır (Uslu, 2009: 53; Yalın Kadioğlu, 2009: 74).

Yavaş kent hareketi, kendi kimliklerini sürdürmek için bütünsel bir çerçeveyi arayan mekânlar için bir planlama çözümünü ifade etmektedir. Kendi geleceklerini geçmişlerine dayandırarak şekillendirmek

isteyen ve ortak bir çabayla tekdüze kent merkezlerinden biri olmamak için uğraş veren mekânlardan oluşmaktadır (Radstrom, 2011: 91, 102). Küresel ekonomik mantığa göre yapılan sosyal ve mekânsal yapıdaki değişimin karşısında duran ve yerel ölçekte bir “yavaş” sürdürülebilir gelişmeyi öneren yavaş kent hareketi, ekonomik kaynaklarını koruyan, sosyal yönden güçlü ve çevreye duyarlı bir şehircilik anlayışını yansıtmaktadır (Karakurt Tosun, 2013: 223-224; Ergüven, 2011: 207).

Yavaş kent hareketi ile hedeflenen şey niceliksel değil niteliksel değerlere önem veren bir yerel kalkınmanın yanında çevresel kaynakların korunduğu bir şehircilik modelinin uygulanmasıdır. Kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde şekillenen sermaye odaklı bir yapıyı değil, yaşanan mekânı ve o mekânın yerel özelliklerini ön plana çıkaran uzun vadeli bir yaklaşımı içermektedir (Karakurt Tosun, 2013: 231).

Yavaş kent hareketi, İtalya’da 15 Ekim 1999 tarihinde yavaş yemek hareketinin lideri Carlo Petrini ve bir grup İtalyan belediye başkanının (Chianti, Orvieto, Bra ve Positano olmak üzere) yavaş yemek hareketi ilkelerini kent yaşamına uygulamak istemeleriyle başlamıştır (Pink, 2009: 453). İtalya’da Chianti’nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini, 17 Kasım 1997’de Carlo Petrini’ye bir mektup yollayarak yavaş yemek hareketini kendine has bir yaşam şekli ve korunmaya muhtaç özel ürünleri bulunan küçük kentleri de içine alacak şekilde genişletmeyi önermiştir. Saturnini yavaş yemeğin sadece tüketicileri, restoran işletmecilerini ve zanaatkarları değil, kurumları da kapsaması gerektiği varsayımından hareket etmiş ve konuyla ilgili olarak ilk elden belediye başkanlarının görevlendirilmesini önermiştir (Petrini ve Padovani, 2011: 156).

Saturnini’nin kentlerin alternatif bir kalkınma modeli ortaya koyması fikri ulusal boyuta taşınmış ve bu fikirler kısa sürede diğer belediye başkanları tarafından da benimsenmiştir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 141). Böylece Yavaş Kentler (Cittaslow) Birliği, 20 Temmuz 2000’de Roma’daki İtalyan Ulusal Belediyeler Birliği binasında dönemin sosyal demokrat kültür bakanı ve Floransa belediye başkanının katılımıyla açılmıştır (Petrini ve Padovani, 2011: 156).

Saturnini; Amerikan kent modelinin tüm dünyayı istila etmesinin sonucunda İtalyan kentlerinin de tektip bir görünüme büründüğünü ve bu durumun önüne geçmek istediklerini belirtmiştir. Saturnini, küçük bölgelerin özelliklerini ve kalitelerini sürdürme ihtiyacını görmüş ve uzun vadede bu bölgelerin yerel bağlantıları olmayan büyük küresel metropoller olmaktan muzdarip olacaklarını, diğer bir deyişle “her yer toplulukları” (everywhere communities)na dönüşeceklerini öngörmüştür (Radstrom, 2011: 91). Nitekim yavaş kent hareketinin ilk bildirgesinde ‘küreselleşmenin, iletişimi, kaynaşmayı ve değişimi kolaylaştırmasına karşılık farklılıkların törpülenerek, tek bir model insan oluşturmaya doğru gittiği ve sonunda sıradanlığın hâkim olacağı bir düzenin yaratılacağı’ şeklinde endişeler dile getirilmiştir (Şahinkaya, 2010: 1).

Yavaş kent hareketi üyeleri, kentlerin geleneklerden temellenen yerel ve ayırt edici özelliklerini ve eşsiz kültürlerini koruyarak homojenleşmeye karşı direnebileceklerine inanmaktadır (Jackson, 2007: 4). Bu hareketin hedefleri, yerel değerleri ve kültürleri korumak, yerel ekonomiyi canlandırmak, karakteristik mimariyi ve kültürü korumaktır (Hekimci, 2010: 37). Yavaş kent hareketinin ana fikri, yerel çevrenin ve o yerel çevreye ait lezzetlerin kalitesinin arttırılması ile orada yaşayanlar için daha iyi yaşama koşullarının sağlanmasıdır (Özkan, 2011: 26).

Yavaş kent, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi yoluyla farklı bir yerel kalkınma tarzını teşvik etmeyi amaçlayan bir hareket olarak karşılık bulmaktadır (Ekinci, 2014: 180). Hareket ilk önce dört İtalyan kentinin yaşamsal bir karar olarak daha sağlıklı ve daha huzurlu yaşamak için bir araya gelip çeşitli ilkeler belirlemesiyle oluşmuş iken, zamanla alternatif bir kent ve yeni bir yaşam tarzı modeli olarak tüm dünyaya yayılmıştır (Toplu, 2012: 12; Ergüven, 2011: 207).

Yavaş kent hareketi, yavaş yemek felsefesini küçük kentlerin planlanmasında ve tasarımında kullanmayı amaçlayan uluslararası bir ağdır (Miele, 2008: 136). Küresel bağlamda yerel özgünlüklere ve yerel bağlamda yaşam kalitesini arttırmaya vurgu yapmakta, buradan mimariye, tasarım ve planlamaya sızarak alternatif duyu mekânlarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Yerel yönetimler açısından küresel bir model oluşturmayı ve yaygınlaştırmayı amaçlayan hareket; anlamlı, sürdürülebilir ve yerel ekonomik bir alternatif kentsel gelişmeyi ifade etmektedir (Polat, 2011).

Yavaş kent hareketi, doğaya zarar vermeden de kentlerin gelişebileceğini, kalkınmanın tek yolunun betonlaşma olmadığını, kentlerin yerel özelliklerine ve doğal yapılarına sahip çıkarak da kalkınabileceklerini savunmaktadır (Yıldırım ve Karaahmet, 2013: 17). Bu küçük kentlerde süpermarket ya da McDonald’s yerine yerel ürünler satan mağazalar ve restoranlar bulunmaktadır. Orvieto’nun belediye başkanı Stefano Cimicchi, “amacımız yaşanabilir şehirler yaratmak” demektedir ve “tıpkı yazar İtalo Calvino ve mimar Renzo Piano gibi bir ütopya şehir konsepti üzerinde çalıştıklarını” söylemektedir (Şahinkaya, 2010: 2).

İtalyanca kent anlamına gelen “citta” ve İngilizce yavaş anlamına gelen “slow” kelimelerinin birleşmesiyle oluşan yavaş kent hareketi, modernleşme ve küreselleşme karşısı bir korunma hareketi değildir; kentlerin kendi kimliklerini kaybetmeden bu yolculukta nasıl var olacağına dair bir felsefe içermektedir (Miele, 2008: 136). Hareketin yanlış anlaşılma riskine karşılık Cittaslow Tanıtım Broşürlerinde ‘Cittaslow Ne Değildir?’ başlıklı bir bölüm yer almaktadır. Buna göre (geka.org.tr):

- Cittaslow, geriye gitmek ya da eskide yaşamak değildir. Kentin değerlerine, esnafına, halkına sahip çıkması ve bunu gelecek nesillerle paylaşmasıdır.
- Arabaya binmeyi yasaklamak değildir. Ancak, araçların girmediği, kent sakinlerinin ve kenti ziyaret edenlerin rahat bir nefes almak için dinlenebilecekleri alanlar yaratmaktır.
- Teknolojiye karşı çıkmak değildir. Tam tersine, belediye hizmetlerinin internet ortamına taşınması ve kent sakinlerinin bu hizmetlerden yararlanabilmeleri için eğitilmesidir.
- Daha yavaş yemek değildir. Ancak, daha sağlıklı olan yerel besinlerin, organik ürünlerin ve yemeklerin özendirilmesidir. Okullarda çocuklara tat ve beslenme üzerine eğitim programları düzenlemektir.

Mayer ve Knox’a (2006: 327-328) göre, yavaş kent hareketi, sürdürülebilirliğe dayanmaktadır. Yavaş kent kriterleri ekonomik, ekolojik ve sosyal olmak üzere sürdürülebilir gelişmenin üç boyutu çerçevesinde şekillenmektedir. Örneğin ışık kirliliği kontrolü, alternatif enerji kaynakları yaratma gibi ilkeler kentin ekolojik varlıklarını korumayı amaçlarken, yerel ve organik ürünlerin üretimi ve tüketimi ise kentin ekonomik büyümesiyle alakalıdır. Eşitlik ise kriterler arasında doğrudan işaret edilen bir yön değildir; yerel ürünlere ve üretime odaklanması ve bunun ekonomik sonuçları ile dolaylı olarak ilişkilendirilebilir. Buna göre yavaş kentler, ekonomik, sosyal ve ekolojik farklılıkları yerel ürünlere odaklanarak kanalize eden bir yaklaşımdır.

Kuşkusuz ki yavaş yemek hareketi gibi yavaş kent hareketinin de İtalya’da ortaya çıkmış olması tesadüf değildir. “La dolce vita” (tatlı hayat) ülkesi olan İtalya, yeme-içme kültürü ile ilgili gelenek ve göreneklerine son derece bağlı kalmayı başarmış bir ülkedir. Hatta İtalyanların dilleri bile yavaşlığa yatkındır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 132). Nitekim Paolo Saturnini de yavaş kent kriterlerinin İtalya’nın merkez bölgelerindeki küçük ve orta büyüklükteki kentlerden esinlenilerek inşa edildiğini belirtmektedir (Miele, 2008: 139). Ancak hareketin yayılma hızına bakılınca dünyanın her yerinde hızlı yaşamdan muzdarip kentler olduğu görülmektedir (Polat, 2011).

2.2. Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri

Dünyada ve Türkiye’de sayıları hızla artan yavaş kentlerin bu unvanı elde edebilmek için diğer kentlerden ayrılan bazı kriterleri taşımaları gerekmektedir. Bir yerin yavaş kent unvanını alabilmesi, bu kriterleri sağlamasına ve bu kriterlerin sürdürülebilirliğini ispatlamasına bağlıdır (Karataş ve Karabağ, 2013: 5).

Uluslararası Cittaslow Birliği’nin bu konuda öncelik verdiği en önemli nokta, kent nüfusunun 50.000’in altında olmasıdır. Ancak Koordinasyon Komitesi, daha büyük nüfusa sahip kentlerin birliğe katılımını kabul etme hakkını saklı tutmaktadır (Çerçi, 2013: 92-93). Uluslararası Cittaslow Birliği kurulduğu zaman 59 olan kriter listesi, 2013 yılında Uluslararası Bilim Komitesi tarafından güncellenerek 72’ye çıkarılmıştır. Bu kriterler;

- Çevre politikaları
- Altyapı politikaları
- Kentsel yaşam kalitesi politikaları
- Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar
- Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar
- Sosyal uyum
- Farkındalık şeklindeki 7 kriter başlığı altında gruplandırılmıştır¹.

Yavaş kentlerin sahip olması gereken belli başlı özellikler şöyle sıralanabilir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 130; Güven, 2011: 116; Knox, 2005: 6-7):

- Üyelik için kentin nüfusunun 50.000’den az olması gerekmektedir.
- Kentler geleneksel yapılarını korumalıdır. Yerel olanın, kültürel tektipleşmeden korunması için gereken adımlar atılmalıdır.

¹ Kriterler için bkz. Cittaslowturkiye.org

- Arabalar kent merkezinden çıkarılmalıdır.
- Yerel ürünler ve yerel ürün satan işletmeler desteklenmelidir.
- Yenilenebilir enerji kullanılmalıdır.
- Kentte süpermarket ve fast food restoranları olmamalıdır.
- Kent dokusu korunmalıdır.
- Eski yapılar restore edilmelidir.
- Bölgenin kimliğinin korunması için, geleneksel el sanatlarının yanı sıra modern sanayi de desteklenmelidir.
- Kentsel yaşam kalitesi yükseltilmelidir. Bunun için teknolojinin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Gürültü kirliliği önlenmelidir.
- İnşa edilmiş çevrenin ayırt edici özellikleri korunmalı; daha fazla yeşil alan yaratımı teşvik edilmeli; kent merkezleri neon ışıklardan, billboardlardan, araba kornalarından kurtarılmalı; alternatif enerji kaynakları kullanılmalıdır.
- Toplu taşıma desteklenmeli ve çevre dostu mimari etkin kılınmalıdır.

Yavaş kent kriterleri, sürdürülebilir bir kente kavuşmak isteyen yerel yönetimler için bir yol haritası işlevi görmektedir. Kentlerin karbon ayak izlerini azaltmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmalarını sağlamak, geri dönüşüm, atık yağ ve pillerin toplanması, enerji tasarrufu kampanyaları düzenleme gibi konularda projeler geliştirilmesini teşvik etmektedir (Göçkan, 2012: 104). Yavaş kentlerde yerel üreticiler ve ürünler belediyenin kurduğu pazarda tüketici ile buluşturulmakta, fast food restoranları yerine yerel yemekler yapan lokantalar bulunmakta, güneş enerjili aydınlatmanın kullanıldığı peyzaj projeleri gerçekleştirilmekte, pazarda naylon poşet yerine file kullanımı ve araba yerine bisiklet kullanımı teşvik edilmektedir (geka.org.tr).

Yavaş kent ağına başvurmak için başvuran hiçbir kentten, bütün yavaş kent kriterlerini o anda karşılaması beklenmemektedir. Kentlerin bütün yavaş kent kriterlerini karşılayabilmeleri için zamana gereksinimleri olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte kentlerden beklenen şey, henüz karşılayamamış oldukları bu kriterleri ileride nasıl karşılamayı planladıklarına ilişkin tasarımlarını ana hatlarıyla belirtmeleridir (Karabağ vd., 2012: 71).

Yavaş kent kriterlerinin uygulanması ülkeden ülkeye ve kentten kente farklılıklar gösterebilmektedir. Söz konusu farklılıklar aynı zamanda kentin harekete dahil olurken ne tür bir motivasyona sahip olduğuyla ilgilidir (Mayer ve Knox, 2007: 30). Her kent, kendi yavaşlık biçimini yaratabilmekte ve kavramın farklı yönlerine öncelik verebilmektedir (Semmens ve Freeman, 2012: 360). Bu noktayı vurgulamak önemlidir; çünkü bu nokta yavaş kent ağına dahil olan kentlerin homojenizasyonundan kaçınmak için kullanılan bir yoldur (Grzelak-Kostulska vd., 2011: 189). Ayrıca Cittaslow Tüzüğü de ülkelerin kendi ulusal çerçevelerine uyarlanabilmektedir.

Yavaş kente giriş öncesinde yavaş kent hedefleri için kentlerin kendilerine yönelik yaptıkları değerlendirmeden minimum 50 puan almaları; yani kriterlerden %50'sini gerçekleştirmiş olmaları gerekmektedir. Bir sonraki aşamada Ulusal Cittaslow otoritesine başvurusunu yapmakta, buradan onay almasının ardından merkezi Orvieto'da bulunan Uluslararası Yavaş Kentler Birliği'ne başvurusu iletilmektedir. Eğer aday kent, gerekli kriterleri yerine getireceğine dair somut planlar sunmayı başarabilirse yavaş kent olmaya hak kazanmaktadır (www.cittaslow.info).

Bir kentin yavaş kent olarak kabul edilebilmesi için Uluslararası Cittaslow Birliği tarafından onaylanmış olması zorunludur. Onaylanma işlemi, kentlerin yavaş kent temsilcilerinden oluşan komiteye uygulamalarını sunmaları ve bu komitenin söz konusu kentin yavaş kent felsefesine nasıl uyduğu görmek amacıyla yapacağı ziyaret yoluyla olmaktadır (Karakurt Tosun, 2013: 228).

Söz konusu kriterleri sağlayıp salyangoz logosunu kullanmaya hak kazanan kentler, her dört yılda bir düzenli olarak denetimden geçirilmektedir (Akman vd., 2013: 46). Bu yolla yavaş kentler, her bir kriter ile ilgili kat ettiği ilerlemeyi belgeliyebilmektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 141). Denilebilir ki, yavaş kent hedeflerine ulaşmada bir bitiş noktası yoktur; bunun yerine hedeflerin ve kriterlerin sürekli olarak iyileştirilmesi vardır (Miele, 2008: 141). Eğer kentler, Cittaslow Tüzüğü'ne uyum gösterme konusunda bir ilerleme kaydetmemişse birlikten ihraç edilmektedir (Semmens ve Freeman, 2012: 358).

Yavaş kent üyesi olan kentler için yıllık üyelik ücreti nüfus büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Üyelik başvurusu kabul edilen kent, üye olduktan sonraki dört aylık zamanda üyelik ücretini ödemek zorundadır (Sırım, 2012: 124). Yıllık aidat tutarları, 1.000 ve daha az nüfuslu yerler için yıllık 600 Euro; 1.000-

1.500 nüfuslu kentler için 750 Euro; 5.000-15.000 arası kentler için 1.500 Euro; 15.000-30.000 arası 2.500 Euro ve nüfusu 30.000'den fazla olan kentler için 3.500 Euro tutarındadır (www.cittaslow.org).

Yavaş kent hareketi yeni bir kategori olarak Yavaş Kent Destekçisi (Cittaslow Supporter) kategorisi oluşturmuştur. Bu kategori, yavaş kent üyesi olmak için uygun olmayan kentlerin bu ağa katılmasına olanak tanıyan bir kategoriyi ifade etmektedir (www.cittaslow.org.uk). 2005 yılından itibaren verilmeye başlanan Yavaş Kent Destekçisi üyeliği, yavaş kentin hedef ve amaçlarını destekleyen kamu ve özel sektör kuruluşları ve kendi başlarına bu ağa üye olacak özelliklere sahip olmayan kentlerin elde edebildiği bir unvandır (Soyalp, 2013).

3. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye'deki Uygulamaları

Türkiye'de yavaş kent hareketi, Seferihisar'ın 28 Kasım 2009 tarihinde Cittaslow sertifikası almasıyla Seferihisar öncülüğünde başlatılmıştır. Ardından 24 Haziran 2011'de Polonya'daki Lidzbark Warminski'nde düzenlenen Cittaslow Uluslararası Kongresi'nde Akyaka (Muğla), Yenipazar (Aydın), Gökçeada (Çanakkale) ve Taraklı (Sakarya)'nın da yavaş kent ilan edilmesiyle Türkiye'deki yavaş kent sayısı 5'e çıkmış ve böylece Türkiye'de Ulusal Cittaslow Birliği kurulmuştur (cittaslowturkiye.org). Çünkü bir ülkede en az 3 yavaş kent üyesi bulunduğu o ülkede Ulusal Cittaslow Birliği kurulabilmektedir. Ulusal Cittaslow Birliği'ni böylece kuran Türkiye, Haziran 2013'te Seferihisar'da Cittaslow Genel Kurulu toplantısına ev sahipliği yapma hakkını elde etmiştir. Seferihisar bu gelişmenin ardından Cittaslow İcra Kurulu'na 16. üye olarak girmiş ve yavaş kentlerin geleceğine ilişkin söz sahibi olma yetkisini kazanmıştır (Sungur, 2013: 644; Sırım, 2012: 126).

Bunların yanı sıra 2012 yılında İtalya'nın Novellara kentinde düzenlenen Cittaslow Genel Kurulu'nda Yalvaç (Isparta), Vize (Kırklareli) ve Perşembe (Ordu)'nin de katılımıyla birlikte Türkiye'de yavaş kentlerin sayısı 8'e ulaşmıştır (cittaslowturkiye.org). Ardından 2013 yılında Halfeti (Şanlıurfa), 2015 yılında Şavşat (Artvin) ve 2016 yılında Uzundere (Erzurum)'nin katılımıyla birlikte üye sayısı 11 olmuştur. Son olarak 2017 yılında Gerze (Sinop), Göynük (Bolu) ve Eğirdir (Isparta)'in de birliğe kabulü ile birlikte Türkiye'de şu an için yavaş kent üyesi olan 14 kent bulunmaktadır.

Türkiye'de bir kentin yavaş kent olması için; öncelikle Uluslararası Cittaslow Başkanlığı'na hitaben adaylığını ve adaylığın gerekçelerini açıklayan, o yeri tanıtan ve üyelik için gerekli kriterlerden hangilerine sahip olduğunu belirten bir başvuru dosyası hazırlaması gerekmektedir. Başvuru dosyası, Türkçe ve İngilizce olarak iki nüshadan oluşmaktadır. Bu dosya, "Bülent Köstem, AB İlişkileri ve Proje Birimi, Seferihisar Belediye Başkanlığı, Camikebir Mah. 52/1 No: 1 Yeni Kültür Merkezi, 35460 Seferihisar/İZMİR" adresine gönderildikten sonra Cittaslow tüzüğünde belirtilen 600 Euro olan başvuru ücreti de ödenmelidir (cittaslowseferihisar.org).

Ayrıca aday belediye tarafından halka yavaş kent felsefesini ve üyeliğini açıklayan bir bilgilendirme toplantısı düzenlenmelidir. Cittaslow Türkiye Koordinatörü ve yetkilileri tarafından adaylık dosyası incelenirken yetkililer, kenti sürecin herhangi bir aşamasında ziyaret etme hakkına sahiptir. İnceleme sonucunda yeterli puanı alan kentin dosyası son incelemeden geçmek üzere gönderildiği İtalya'daki genel merkez tarafından da onaylanmalıdır. Bu onayın da alınmasından sonra, aynı yıl içinde düzenlenen bir uluslararası organizasyonda üyelik hakkı kazanan kentin üyeliği duyurulmakta ve üyelik sertifikası verilmektedir (cittaslowturkiye.org).

Mehmet Behzat Ekinci'nin bir tespitine (2014: 181,185) göre, Türkiye'deki mevcut yavaş kent üyeleri çoğunlukla ülkenin batı bölgelerinde konumlanmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi ve Karadeniz'in doğusunda bulunan Ordu'nun Perşembe ilçesi dışında ülkenin doğusunda konumlanan bir üye kent bulunmamaktadır. Bu durum ülkenin doğusu, batısı ve merkezi arasında eşitsizliğe yol açmaktadır. Ancak 2015 ve 2016 yıllarında birliğe kabul edilen Artvin-Şavşat ve Erzurum-Uzundere'nin bu tespitite yer alan coğrafi eşitsizliğin azaltılması noktasında katkı yapacağı söylenebilir.

Seferihisar'da Cittaslow tanıtımı için belediye tarafından bastırılan broşürlerde Cittaslow'un çevirisi olarak "sakin şehir" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Cittaslow Tüzüğü'nde Cittaslow kelimesinin tercüme edilmemesi yönünde bir madde yer almasına rağmen, bu çevirinin sebebini Cittaslow Türkiye Temsilcisi Bülent Köstem; yavaş anlamına gelen 'slow' kelimesine halkın olumsuz anlamlar yüklemesi ve 'daha ne kadar yavaşlayacağız?' şeklinde bir algının ve tepkinin oluşması olarak göstermiştir. Köstem, yavaş kelimesine yüklenen olumsuz anlamların yanlış olduğu Seferihisar halkı tarafından anlaşıldığı takdirde yavaş kelimesini kullanmayı düşünebileceklerini belirtmiştir (Keskin, 2012: 95).

3.1. Türkiye'nin Yavaş Kent (Cittaslow) Başkenti: Seferihisar/İzmir

İlk başvuru 17 Haziran 2009 tarihinde yapan ve 28 Kasım 2009 tarihinde yavaş kent unvanını alan Seferihisar, Türkiye'nin ilk yavaş kenti olması açısından Cittaslow Birliği'nin Türkiye'deki karar merkezi, diğer bir deyişle tali başkentlerinden biri haline gelmiştir (cittaslowturkiye.org). Seferihisar için 17 Haziran 2009'da başlayan üyelik süreci 5 ay gibi kısa bir süreçte, 28 Kasım 2009'da tamamlanmıştır (Öztürk, 2012: 96).

Normalde başvuru yapan kentlerin yerinde incelenmesi prensibi söz konusuysen Seferihisar için bu prensip işletilmemiştir. Ayrıca yapılan tanıtım ve sunum çok iyi olarak değerlendirilmiş ve Seferihisar'ın yavaş kent olma iddiası samimi bulunmuştur (Öztürk, 2012: 96). Seferihisar'ın önemi, Uluslararası Cittaslow Birliği'nde ilk defa bir kentin yerinde inceleme yapılmadan yavaş kent ilan edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Yavaş kent olabilmek için gerekli bir koşul olan kriterlerin %50'sine uygunluk sağlanması koşulu açısından Seferihisar, %73 düzeyinde bir uygunluk sağladığını kanıtlamıştır (Şahinkaya, 2010: 14-15).

Seferihisar Belediyesi çalışmalarına yavaş kentin en önemli gerekliliklerinden biri olan yerel üreticiyi koruma, halka doğal ve katkısız ürünler sunma konusundan başlamış ve bunun için eski belediye binasını köy pazarına dönüştürmüştür. Bu pazara halden mal girmesinin yasaklanması ile yerel üreticiler kendi ürettiklerini halka doğrudan satma olanağı bulmuştur (Ağı Günerhan vd., 2010: 36).

Köylülerin ürettikleri yerel ürünleri satabildikleri bu pazarlar, hem çevreye duyarlı hem de yerel kalkınmaya katkı sağlayan pazarlardır. Ayrıca sadece yöresel yemeklerin satıldığı ve Kadın Kooperatifi'nin koordine ettiği bir lokanta olan Sefertası Lokantası; ekmek dolması, sakızlı tarhana, kuzu dolması, nohutlu mantı, balıklama, Armola gibi yöresel tatları ve yerel lezzetleri ön plana çıkarmaktadır (Sungur, 2013: 644-645). Yine Seferihisar'ın yöresel lezzetlerini geleceğe taşıma hedefi ile "yavaş mutfak" projesi başlatılmış; bu projeye katılarak 72 saatlik mutfak eğitimi alan ev kadınlarına yemeklerini seferipazar.com internet sitesi üzerinden satma olanağı verilmiştir (www.seferihisar.bel.tr).

Seferihisar'da üretici ve tüketicilerde, tohum çeşitlerinin korunması bilincini aşılacak ve üretilen yerli ürünler için geniş pazar imkanları yaratmak amacıyla Tohum Takas Şenlikleri düzenlenmiştir. Bu şenliklerde, yerli üreticilerin uzun zamandır koruduğu yerli tohumların, çok uluslu ve küreselleşmiş gıda sanayi karşısında kaybolmasını önlemek için üreticilerin istedikleri tohumları takas yöntemiyle elde etmesi sağlanmıştır (Görkem Bilgi, 2013: 52). Seferihisar Belediyesi'nin Tohum Bankası Projesi'nin birinci etabı olarak değerlendirilen bu proje, dünyadaki yavaş kent projelerine örnek iki projeden biri olarak seçilmiştir (Toplu, 2012: 59; Görkem Bilgi, 2013: 52). Böylelikle genetiği değiştirilmiş ürünlerin tarımda kullanılmaması adına Seferihisar'da örnek bir proje sergilenmiştir (Özkan, 2011: 53).

Seferihisar Belediyesi Avrupa Birliği Energy Cities girişimi olan Covenant of Mayors hareketine imza atarak Seferihisar'ın karbon salınımının 2020 yılına kadar %20 oranında azaltılmasını ve böylece karbon ayak izinin beşte bir oranında azaltılmasını hedeflemektedir. Yenilenebilir bir enerji kaynağı olan rüzgâr enerjisinden faydalanmak üzere 500 kw'lık bir rüzgâr tribünü kurulması planlanmaktadır (Göçkan, 2012: 111). Ayrıca Seferihisar Belediyesi ile İzmir Kalkınma Ajansı'nın "Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri Mali Destek Programı" çerçevesinde gerçekleştirilen Kapalı Pazar Yerinde Fotovoltaik Güç Santrali Kurulumu Projesi ile, Seferihisar'a yavaş kent kriterlerine uygun nitelikte çağdaş teknoloji kullanılarak bir kamusal kaynak kazandırılması yolu ile kentsel karbon salınımını azaltmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek amaçlanmıştır (www.seferihisar.bel.tr).

Yavaş kent kriterleri kapsamında Sığacık Mahallesi'nde İzmir Kalkınma Ajansı desteğiyle bir peyzaj projesi uygulanmıştır. Yerli aromatik otların kullanıldığı ve güneş enerjili aydınlatmanın tercih edildiği peyzaj alanında Sığacık Kalesi'nin mimari tarzından yararlanılmıştır (www.seferihisar.bel.tr). Yine kent estetiği bağlamında, Atatürk Caddesi ve Sığacık Merkez'de bulunan farklı boy ve tarzlardaki reklam ve ilan panoları yerine Belediye yetkilileri tarafından belirlenen boy ve tarzdaki reklam ve ilan panoları kullanılarak standartlaştırılmıştır (geka.org.tr). Kültür Bakanlığı'ndan gelen 250.000 TL ödenek ile binaların dış cephesi boyanmış, saksılar ve ferforjeler konulmuş, dükkân tabelaları değiştirilip görüntü kirliliği oluşturan antenler merkezi sistemle çatılarda toplanmış, Sığacık Kalesi sahil kısmına ahşaptan gölgelikler konularak oturma alanları oluşturulmuştur (Seferihisar Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu).

Fiziksel değişim anlamında Seferihisar'ın hemen girişindeki Atatürk Caddesi'nde bulunan binaların nasıl güzelleştirilebileceği ile ilgili toplantılar gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıların sonucunda ana cadde üzerinde Belediye Pasajı'ndan başlayarak bazı binalar üzerinde mimari güzelleştirme ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır (Keskin, 2010: 80). Trafiğin güvenli ve sağlıklı işlenmesini sağlamak ve araç trafiğini azaltmak amacıyla kentin belirli kısımlarına araçların girmesi yasaklanmaktadır (Ağı Günerhan vd., 2010:

36). Atatürk Caddesi ve çevresi başta olmak üzere Seferihisar kent merkezindeki trafiğin azaltılması ve yayalaştırılması için trafiğe kapatılması uygulaması başlatılmıştır (Sungur, 2013: 645).

Seferihisar'da bisikletin günlük yaşamda kullanılabilir bir araç olduğunu göstererek kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla Seferihisar merkezde elli adet ve Sığacık'ta iki adet bisiklet garajı oluşturulmuştur (Sungur, 2013: 645). Garajlarda bisikletler Seferihisarlılara ücretsiz olarak kiralanmaktadır. Sığacık'ta bulunan yolların büyük bir kısmı, bisiklet kullanımına uygun hale getirilmek üzere asfaltlanmıştır (geka.org.tr). Ayrıca Seferihisar'da güneş enerjili bisiklet projesi kapsamında üç tekerlekli ve hem pedalla hem de güneş enerjisi ile kullanılabilen bisikletler üretilmiştir. Bu bisikletler ile Seferihisar'da gürültü ve kirlilik düzeylerinin azaltılması hedeflenmektedir (Ağı Günerhan vd., 2010: 36). Proje çalışmaları kapsamında üretilen saatte en fazla 25 km hızla gidecek olan 3 tekerlekli bisikletler, ulaşım ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir (geka.org.tr).

Seferihisar'da unutulmuş ancak geleneksel anlamda önemli olan birtakım kültürel etkinliklerin saptanması için '75 Yaş Yemeği' düzenlenerek Seferihisar'da uzun yıllardır ikamet eden yaşlılar ile çeşitli röportajlar gerçekleştirilmiştir (Sungur, 2013: 645). Yaklaşık 400 kişinin bir araya geldiği yemekte yaşlılarla yapılan röportajların amacı, Seferihisar'a özgü yemekler, gelenek ve göreneklerin kalıcılığını ve günümüze taşınmasını sağlamaktır (geka.org.tr). Bu röportajlardan hareketle kültürel olarak Seferihisar'ın geçmişini yansıtmak amacıyla bir sözlü tarih kitabı yayımlanması planlanmaktadır (Çiner, 2011: 9). Seferihisar'ın sözlü tarih çalışması, Seferihisar'ı geleneksel olarak tanımlayan yavaş yemek kaynaklarının ve geleneklerin geçmişte ve günümüzde nasıl yaşandığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Görkem Bilgi, 2013: 52).

Seferihisar'da yapılan faaliyetlerin çoğaltılması ve detaylandırılması mümkündür; çünkü Türkiye'nin Cittaslow başkenti olan Seferihisar, diğer üye kentlere göre ilk üye olması nedeniyle daha uzun bir üyelik geçmişine ve dolayısıyla tecrübelerle sahiptir. Bu nedenle diğer kentlere de yol gösterici olma adına Seferihisar'da gerçekleştirilen projelerin çoğuna ulaşmak ve bilgi edinmek kolaydır. Birçok yazılı ve basılı kaynağın yanı sıra televizyon programlarında ve belgesellerde de Seferihisar ile ilgili haberlere ulaşmak mümkündür. Yapılan bütün değerlendirmeler ve Seferihisar'daki uygulamalar, Türkiye'nin Cittaslow başkenti olarak Seferihisar'ın başarılı bir örnek olduğunu ve Türkiye'deki çeşitli ayırt edici özelliklere sahip olan diğer kentleri yaşam kalitesine, çevreye, doğaya ve yerel kültüre önem atfederek gelişmesi ve kalkınması için teşvik etmek anlamında başarılı bir lokomotif işlevi gördüğünü kanıtlamaktadır. Türkiye'den diğer yavaş kent örneklerine aşağıda alfabetik sıraya göre yer verilmektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, 2017 yılında birliğe üye olan Gerze (Sinop), Göynük (Bolu) ve Eğirdir (Isparta)'e ilişkin değerlendirme yapmayı sağlayacak yeterli ve güncel bilgiye ulaşmak henüz mümkün olmadığı için söz konusu üyeler bu makalede değerlendirme dışında bırakılacaktır.

3.2. Muğla/Akyaka

Muğla'nın Ula ilçesine bağlı Akyaka Mahallesi, Özel Çevre Koruma Bölgesi Statüsü'nün yanı sıra doğal sit alanı içinde olması, biyolojik çeşitliliği, azmakları ve Gökova Körfezi'ne açılan koyları, Nail Çakırhan tarafından stilize edilen geleneksel çizgiler taşıyan ahşap evleri ile sahip oldukları bu değerleri geleceğe taşıyarak korumayı amaçlayarak yavaş kent hareketine dahil olmuştur (Sungur, 2013: 645; Görkem Bilgi, 2013: 55).

9 Şubat 2011'de Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi'ne başvuru ile başlayan süreç, Uluslararası Cittaslow Birliği Genel Sekreterliği'nin Türkiye'nin diğer 3 kenti (Yenipazar, Taraklı, Gökçeada) ile birlikte Akyaka'yı Haziran 2011'de yavaş kent ilan etmesiyle sonuçlanmıştır (Öztürk, 2012: 118). Akyaka, 6360 sayılı Kanunla birlikte büyükşehir belediyesi olan Muğla'da belde belediyelerinin kapatılarak mahallelere dönüştürülmesi ve ilçe belediyelerine bağlanması neticesinde Akyaka Mahallesi olarak Ula Belediyesi'ne bağlanmıştır.

Akyakalılar "doğaya saygılı, mimari yapısını koruyan, hizmet altyapısı güçlü ve alternatif turizme odaklı, insanların birlik ve beraberlik içinde ortak hareket edebildiği bir Akyaka'yı vizyon olarak benimsemiştir. Gündem 21 çerçevesinde Akyaka Kent Konseyi kurulmuş ve halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlamak üzere Akyaka Yerel Yönetim İlkeleri hazırlanmıştır. 2010 yılı Nisan ayında yapılan referanduma katılan 911 kişinin %95'i yavaş kent olma yolunda 'evet' oyunu kullanmıştır (www.akyaka.bel.tr).

Bir yavaş kent olarak Akyaka'yı güçlü kılan özellikleri; Nail Çakırhan tarafından stilize edilen geleneksel mimarisi, Özel Çevre Koruma Bölgesi olması ve biyolojik çeşitliliği olarak sıralamak mümkündür. Akyaka'da yavaş kent kriterleri açısından çevre politikalarına yönelik çevre temizlik çalışmaları, geri dönüşüm ve atık yönetimine ilişkin yapılan çalışmalar; altyapı politikalarına yönelik olarak

kent içinde bisiklet garajları oluşturulması ve bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması gibi uygulamaların ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak genel olarak değerlendirilirse, Akyaka'nın diğer yavaş kent kriterlerini uygulama konusunda çok da fazla gelişim göstermediğini söylemek mümkündür. Örneğin, yerel ürünleri ve üreticiyi koruma kriteri kapsamında kurulan bir üretici pazarı ya da doğal ürünler pazarı bulunmamaktadır. Ayrıca son yıllarda Akyaka, tam da yavaş kentlere en sık yöneltilen eleştiri konusu olan turizm odaklı olma sorununu haklı çıkaracak bir gelişim yaşamaktadır. Özellikle yaz aylarında tam anlamıyla yavaş kent olmaktan çıkan Akyaka, turizmin etkisi altında kalmakta, oldukça yoğun bir nüfusa sahip olmakta ve kira fiyatları gün geçtikçe artmaktadır. Genel olarak, Akyaka'nın başarılı bir örnek oluşturmadığı ve bu sebeple olsa gerek ki Cittaslow Türkiye internet sitesinde "Akyaka'nın Cittaslow olma süreci bir referandumla başlatılmış olsa da Cittaslow ilkelerini uygulamada sorunla karşılaştığı" tespiti yer almakta ve bununla ilgili bir anket bulunmaktadır. Bu doğrultuda, gelecekte, Akyaka'nın bu aşda kalmaya devam edemeyeceğini öngörmek zor değildir.

3.3. Gökçeada/Çanakkale

Türkiye'nin en büyük adası ve aynı zamanda en batı noktası olan Gökçeada, eski adıyla Imbroz, Türkiye'nin en batıda bulunan noktasını temsil etmektedir (Öztürk, 2012: 121-122). Yavaş kent akımının Güney Marmara'daki tek temsilcisi olan Gökçeada, dünyada yavaş kent unvanına sahip olan tek ada konumundadır (Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi, 2012: 18).

Gökçeada'nın yavaş kent olması, 2006 yılında Carlo Petrini'nin adayı ziyaret etmesi ve adada bir Slow Food Convivium'u kurulmasını önermesiyle başlamıştır. Bunun üzerine aynı yıl Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu Gastronomi Bölüm Başkanı Prof. Dr. H. Rıdvan Yurtseven liderliğinde bir Slow Food Convivium'u kurulmuştur (Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi, 2012: 18).

Gökçeada'nın yavaş kent statüsünü kazanmasında organik tarım işletmeciliği, gastronomi gibi alanlarda eğitim veren Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nun payı büyüktür (Görkem Bilgi, 2013: 54). Ayrıca 2012 yılında hayata geçirilen Gökçeada Gastronomi Araştırmaları Merkezi, adada gerçekleştirilen organik zeytincilik, bal ve bağ projeleri gibi çok sayıda projeyi desteklemekte ve kentin gastronomi kimliğinin tanıtımında büyük rol oynamaktadır (Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi, 2012: 19).

Gökçeada'nın yavaş kent statüsünü kazanmasında kendisine önemli bir avantaj kazandıran diğer bir özelliği, 2002 yılında başlatılan Organik Tarım Projesi ile toplulaştırılmış ilk proje modelinin uygulandığı yer olmasıdır. Gökçeada Kaymakamlığı ve Gökçeada İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan projenin nihai hedefi, organik ürün pazarında çeşitliliği arttırarak sağlıklı, kaliteli ve güvenilir ürünler üretilmesini sağlamaktır. Bu proje ile adanın tamamının organik tarıma geçişi sağlanarak Organik Tarım Adası olarak dünya kamuoyuna duyurulması amaçlanmaktadır (cittaslowturkiye.org).

Ayrıca Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen, Gökçeada Belediyesi'nin iştirak ettiği ve Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu'nun yürütücüsü olduğu Cittaslow Gökçeada Earth Market Projesi kapsamında Nisan 2015'te adada Earth Market (Yeryüzü Pazarı) açılmıştır. Burada adada yetiştirilen doğal ve organik ürünlerin sergilenip birinci elden satışının yapılması sağlanmaktadır (www.gokceada.bel.tr).

Yavaş kent felsefesine yönelik önemli uygulamalar, yerel halkın bir Cittaslow'da yaşadıklarını fark etmelerine yönelik 2010 yılında başlatılan Terra Madre Day (Toprak Ana Günü) ile 2011 yılında başlatılan Slow Sunday (Yavaş Pazar) uygulamalarıdır. Gökçeada aynı zamanda yavaş kent olduktan sonra düzenlediği çeşitli ulusal ve uluslararası organizasyonlar ile adından sıkça söz ettirmeye başlamıştır. Örneğin, 2009 yılından bu yana adada yapılan 'Gökçeada Tarımla Yaşam Şenliği', 2012 yılında adı 'Gastronomi ve Tarımla Yaşam Şenliği' olarak değiştirilerek düzenlenmeye devam etmektedir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi, 2012: 17-18).

Ayrıca 13-14 Nisan 2015'te Cittaslow Gökçeada ve On Sekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu ev sahipliğinde "Cittaslow Türkiye II. Eko-gastronomi Kongresi" düzenlenmiştir. Kongrenin ana teması "aile çiftçiliği" olarak belirlenmiş olup kongrenin her yıl başka bir yavaş kentte düzenlenmesi planlanmıştır (cittaslowturkiye.org). Çevrenin korunması kapsamında değerlendirilebilecek olan temiz içme suyunun sağlanmasına yönelik içme suyu hatlarının yenilenmesi; altyapı kapsamında yeni yerleşim alanlarının yol düzenleme ve parke taş kaplama işlemleri, tarihine sahip çıkan Gökçeada'da Cenevizliler tarafından kullanılan Valentina Yürüyüş Yolu vb. yürüyüş yollarının yapılması gibi belediyenin gündemine yer alan çeşitli projeler (www.gokceada.bel.tr) de yavaş kent ile ilişkilendirilebilir.

3.4. Halfeti/Şanlıurfa

12-13 Nisan 2013 tarihinde Finlandiya'nın Kiristenstad kentinde düzenlenen Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantısında Halfeti, yavaş kent sertifikasını alarak Türkiye'de 9., dünyada 176. üye olmuştur (www.sakinsehirseferihisar.com). Halfeti, İsa Peygamberin havarisi Aziz Yohannes'in İncil'i yazıp çoğalttığı ve Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen Rum Kalesi, Kuzey Afrika dışında bir tek Halfeti'de yaşama olanağı bulan çizgili sırtlan, kesme taşlı evleri ve kuş pencereleri gibi pek çok özgünlüğe sahiptir (TRT Türk Yavaş Şehirler Belgeseli). Ayrıca ilçede bulunan göl kıyısına sıralanmış 8 adet yüzer restoran (duba restoran) da Türkiye'de başka örneği olmayan bir özgünlük olup bu restoranlar su yüzeyinde batmadan durabilen dubaların göl sularına serilmesiyle inşa edilmiştir ve Halfeti'nin yöresel yemekleri bu restoranlarda servis edilmektedir (Boyraz ve Bostancı, 2015: 73).

Halfeti mimarisinde ağırlıklı olarak yöresel kesme taşlı yapılar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra geçmişte 16. yüzyıla dayanan serçe, kırlangıç, saka gibi kuşlar için yapılmış olan 13 ayrı tür kuş evi mimarisine sahiptir (cittaslowturkiye.org). Eski yerleşim yeri GAP projesi çerçevesinde 2000 yılında yapılan Birecik Barajı'nın beşte üçlük kısmı sular altında kalırken, geri kalan beşte ikilik kısmında yeni yerleşimler kurulmuştur. Bu nedenle Halfeti 'saklı cennet' olarak da adlandırılmaktadır (www.sakinsehirseferihisar.com).

Halfeti'nin sahip olduğu mikro klima iklim sayesinde siyah gül dünya üzerinde yalnızca burada yetişmektedir (Karakaş, 2013). Bu gülün, 1859 yılında, Fransız gül yetiştiricisi Guilloot tarafından üretilen "14. Louis" türü olduğu ve Fransa'dan Türkiye'ye getirildiği ortaya çıkmıştır. Özellikle bahar ayında yetişen siyah güller, kesilip tohum olarak başka bir yere götürüldüğünde renginde değişme özelliği göstermekte ve yalnızca Halfeti topraklarında siyah açmaktadır. Halfeti Belediyesi siyah gülün uluslararası alanda adının daha fazla duyurulması için Siyah Gül Festivali düzenlemeyi planlamaktadır (Boyraz ve Bostancı, 2015: 70).

Ayrıca farklı ülkelerde ender yetiştirilen güllerin dikildiği İtalya'nın Orvieto kentindeki gül bahçesine Halfeti belediyesi eş başkanı tarafından siyah gül dikilmiş; böylece hangi alanda özel ve güçlü olduklarını keşfetmeleri ve geliştirmeleri beklenen yavaş kentler arasında Halfeti için siyah gülün uluslararası bir simge olduğu kanıtlanmıştır (www.halfeti.bel.tr).

Halfeti'de yavaş kent felsefesinin halka anlatılması, yavaş kent bilincinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla 28-30 Kasım 2014 tarihleri arasında üç günlük eğitim çalışmaları yapılmıştır (www.halfeti.bel.tr). Yine yavaş kent kriteri kapsamında bir gereklilik olarak Halfeti'nin tarihi yerlerinden doğasına, bölgede yaşayan hayvan türlerinden yerel yemeklerine kadar birçok özelliğin yer aldığı Türkçe ve İngilizce tanıtıcı broşürler hazırlanmıştır (Halfeti Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu). Ayrıca Halfeti ile ilgili vurgulanması gereken bir nokta, belediyenin faaliyet raporları incelenirken dikkat çeken Cittaslow kavramının "sessiz şehir" olarak kullanılmasının tercih edilmiş olmasıdır.

3.5. Perşembe/Ordu

Cittaslow Birliği'ne 2012 yılında katılan Ordu'nun Perşembe ilçesi, sahip olduğu doğal limanı ile "hırçın Karadeniz'in sakin limanı" olarak anılmaktadır (TRT Türk Yavaş Şehirler Belgeseli). Perşembe'de yavaş kent ile birlikte hayata geçirilen projeler (cittaslowturkiye.org):

- Kanalizasyon arıtma tesisinin kurulması
- Sahilde bulunan bütün balkonlara ve orta refüjde bulunan direklere sakız sardunya dağıtılması
- Ordu Kumbaşı Mahallesinden-Perşembe Kaleyaka Mahallesi kadar yaklaşık 10 km bisiklet yolu yapılması
- Hoynat adası kuş cennetine, doğa derneği ile birlikte kuş gözlem yerleri yapılması ve Koçboynuzu (Kral) yolunun yürüyüş yolu olarak yeniden düzenlenmesi

şeklinde. Bunların yanı sıra ilçede yavaş kent kriterlerine uygun doğa ve kültürü yansıtan peyzaj, çevre ve meydan çalışmaları yapmanın önemli olduğu, belediyenin internet sitesinde vurgulanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan projelere; ilçe merkezinde aktif olarak kullanılan ana arterlerin daha sağlıklı bir çehreye kavuşması ve ilçe halkının yaşam kalitesinin artırılması için hazırlanan Sokak İyileştirme Projesi ve Perşembe Kent Meydanı Projesi gibi projeler örnek olarak verilebilir. Ayrıca yıllardır çöp alanı olarak kullanılan Kabaktepe (Domuztepe)'yi paraşüt ve mesire alanı olarak düzenlemek için Perşembe Belediyesi 2016 yılında çalışmalara başlamıştır. Yavaş kent olmanın başka bir gereği olarak Perşembe Meydanı'na yine 2016 yılında ücretsiz internet ağı kurulmuştur (www.persembe.bel.tr).

Bir yavaş kent olarak Perşembe'de restoranların en az üç çeşit yöresel yemek bulundurma zorunluluğu vardır. Perşembe'de Pazar İçi Meydanı olarak bilinen meydanda Perşembe Belediyesi'nce yapılacak çalışmalar neticesinde, Pazar İçi Meydanı'nın yeniden inşa edilerek halka açılması ve burada organik yerli ürünlerin satılması planlanmaktadır. Böylece Perşembe'nin yöresel organik gıda pazarı ihtiyacı karşılanabilecektir (www.persembe.bel.tr).

Yavaş kentlerde yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine halk katılımının teşvik edilmesi kriterinin nasıl uygulamaya koyulabileceğini gösteren bir örnek, Perşembe’de yaşanmıştır. Karadeniz sahil yolu nedeniyle tahmin edilenden çok daha az araç trafiği olması sonucu kullanılmayan üst geçidin kaldırılıp kaldırılmamasını Perşembe Belediyesi anket yoluyla halka sormuştur (cittaslowturkiye.org).

3.6. Şavşat/Artvin

21-23 Haziran 2015’te İtalya’nın Milano kentinde düzenlenen Cittaslow 2015 Genel Kurulu’nda Artvin’in Şavşat ilçesi yavaş kent unvanını kazanarak Türkiye’den 10. yavaş kent üyesi olmuştur. Ortaçağ döneminde Şavşeti olarak anılan yöre, Gürcüce “kara orman” anlamına gelmektedir (cittaslowturkiye.org).

Şavşat’ın yavaş kent kriterleri kapsamında daha çok çevre ve altyapı politikalarına öncelik vererek çalışmalarını sürdürdüğü söylenebilir. Şöyle ki çevre politikaları kapsamında Şavşat belediye başkanının Seferihisar’da yaptığı inceleme gezisi sırasında karşılaştığı güneş enerjisi ile sebze, meyve ve bitki kurutma makinesinin ilçeye kazandırılması çalışmaları Haziran 2016 itibariyle başlamıştır. Bunun amacı, enerjinin etkin kullanıldığı kurutma sistemlerini öne çıkararak sebze ve meyvelerin daha sağlıklı kurutulmasını sağlamaktır. Ayrıca kâğıt toplama kampanyası ile kâğıt atıklar toplanarak geri dönüşüme gönderilmekte ve mevcutta ilçe için büyük bir problem olan kanalizasyon ve su arıtma sorunlarının çözülmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Altyapı politikaları kapsamında ise Mayıs 2016 itibariyle başlatılan ve yaya kaldırımları konusunda en çok şikâyet alınan cadde olan Cumhuriyet Caddesi’ndeki kaldırımların yenilenmesi üzerine kapsamlı bir şekilde çalışılmaktadır. Ayrıca yavaş kent olmanın önemli bir gereği olarak Perşembe günleri yöresel ürün pazarı kurulmaktadır (savsat.bel.tr).

28 Mayıs-1 Haziran 2016 tarihlerinde Milano’da gerçekleştirilen “International Symposium on New Trends in Social and Liberal Sciences”da “Sakin Şehir (Cittaslow) Şavşat: Taşınmaz Kültür Varlıklarından Örnekler” adlı bildiri ile Şavşat’ın taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenen varlıklarından örnekler tanıtılmıştır. Bu örnekler arasında; Şavşat (Satlel) Kalesi, Veliköy Eski Ahşap Camii, Kocabey Camii, Cevizli (Tibet) Manastırı, ortaçağ döneminde inşa edildiği düşünülen Meydancık Taş Kemer Köprüsü ve Satlel Kilisesi bulunmaktadır (savsat.bel.tr). Bu yapılardan özellikle Tibet Manastırı, 1950’li yıllarda bir kaymakam tarafından 19 yerinden dinamitlenerek yıkılmak istenmesine karşın ayakta kalması ile bilinmekte ve özellikle Gürcüler tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir (cittaslowturkiye.org).

Yeni bir yavaş kent üyesi olan Şavşat, doğal ve tarihi mirasına ek olarak geleneksel mimarisi ile de yavaş kent olmanın gereklerini karşılamaktadır. Sahara Karagöl Milli Parkı sınırları içinde bulunan Kocabey Kışla Evleri, kendine özgü ahşap mimari özellikleri ile ilgi çekmektedir. Ayrıca geçmiş kültürün teknolojik gelişmelerle kaybolmaya yüz tutmasını önlemek üzere geçmişte Şavşat’taki insanlar tarafından kullanılan malzemelerin sergilendiği Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi oluşturulmuştur (cittaslowturkiye.org).

Ayrıca yavaş kent olmanın başka bir kriteri olarak yerel yemekler kategorisinde Şavşat’a özgü ürünler arasında peynir eritme, sinor, armut pekmezi gibi ürünler sayılabilir. Yavaş kent kapsamında geleneksel mimariye uygun olarak yapılan Şavşat Evi, 25 kadın istihdam etmekte ve Şavşat’ın yerel yemeklerini sunmaktadır. Ayrıca dezavantajlı gruplardan biri olan yaşlılar için iki katlı ahşap binalardan, cami ve sosyal merkezden oluşan bir Yaşam Yerleşkesi açılmıştır (cittaslowturkiye.org).

3.7. Taraklı/Sakarya

2011 yılında Akyaka, Yenipazar ve Gökçeada ile birlikte yavaş kent unvanını kazanan Taraklı’yı bir yavaş kent olarak güçlü kılan en önemli unsur, geleneksel mimarisi olmuştur. Kendine has bir mimari tarzına sahip olan Taraklı’da birçok tarihi yapının korunması ve restore edilerek kullanıma sunulmasıyla Taraklı ayırt edici özelliğini kazanmıştır (Öztürk, 2012: 120). Bu kapsamda Kale Han, Küçükhan, Çakırlar ve Orhangazi Çarşısı gibi birçok tarihi konak restore edilerek butik otele dönüştürülmüştür (Görkem Bilgi, 2013: 56). Uzun yıllar ayakta kalabilen Taraklı evlerinden bazıları üç asırdan daha uzun bir geçmişe sahiptir. Bu evlerin genel karakteristiği, Osmanlı kent dokusunu oluşturan üç katlı ahşap karkas ev biçimidir (Öztürk, 2012: 121).

Osmanlı dönemine tanıklık eden evleri ve konaklarının yanı sıra Taraklı, 111’i tescilli olmak üzere 300 eski yapısı, 1517 yılında Yavuz Sultan Selim’in yaptırdığı Kurşunlu Camii gibi tarihi kaynakların yanı sıra Karagöl Yaylası, Hark Kanyonu ve Mağarası, Güngörmez Şelalesi ve Çile Pınarı gibi doğal kaynaklara da sahiptir (National Geographic Traveler Dergisi, 2013). Bu kapsamda sağlık ve doğa turizmi ile ön plana çıkan ilçede turist sayısının 200 bine çıkarılması hedeflenmektedir (www.sabah.com.tr).

Taraklı sahip olduğu bu özellikleri ile kültür turizmi ile ilgilenenlerin de uğrak noktası olmuştur. Taraklı’da tarihi yapılarla ilgili restorasyon çalışmalarına başlanmış, tarihi çarşıda bulunan 64 dükkanın 55’i

onarılmıştır. Kültür turizminin yanı sıra termal turizmi, mağara turizmi, yayla turizmi ve yamaç paraşütü turizmi gibi alternatif turizm seçenekleri de mevcuttur (www.tarakli.bel.tr).

Ayrıca yavaş kent üyeliği ile birlikte başlanan önemli bir proje, jeotermal enerji potansiyelinin akılcı bir şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla başlatılan ve 250.000 kişiye hizmet vermeyi hedefleyen kaplıca tesisleri projesidir (Görkem Bilgi, 2013: 56). 2014 yılının Eylül ayında 8. Cittaslow Türkiye Koordinasyon Komitesi, Türkiye'deki tüm yavaş kentlerin belediye başkanlarının katılımıyla Taraklı'da toplanmıştır. Toplantıda, 2009 yılından bu yana Türkiye'de yavaş kent hareketi çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar değerlendirilerek 2015 yılı için yol haritası çizilmiştir. Bu yol haritası kapsamında yapılacak ilk çalışmanın, her ilçede üretici pazarları açılması olduğu kararlaştırılmıştır (cittaslowturkiye.org).

3.8. Vize/Kırklareli

Vize, birisi UNESCO mirasına girmiş, diğeri de girmeye hazırlanan iki eski başkent, İstanbul ve Edirne'nin arasında yer almaktadır (cittaslowturkiye.org). Trakya Alt Bölgesi Çevre Planı'nda açıklanan verilere göre Vize, kültür varlıkları açısından Trakya'nın en zengin yeridir (www.vize.bel.tr).

Vize Belediyesi'nin ve Trakya Kalkınma Ajansı'nın koordinasyonu ile başlatılan Vize'nin yavaş kent olması, 2012 yılında gerçekleşmiştir. Trakya'nın ilk yavaş kenti olan ve zengin bir tarihi geçmişe sahip Vize, kaynaklarının bolluğu nedeniyle Yunan mitolojisinde kaynak perisi olarak geçmektedir (Sarıkaya, 2012). Dünyaca ünlü yazar Georgios Vizyenos, "Trakya'da birçok kasaba vardır. Fakat Vize kadar güzeli yoktur" diyerek Vize'nin Trakya için önemini vurgulamıştır (cittaslowturkiye.org).

Yavaş kent kriterleri kapsamında Vize'de gerçekleştirilen uygulamalara şu örnekler verilebilir (Ergüven, 2011: 206; www.vize.bel.tr; Vize Cittaslow Komisyon Toplantısı Raporu):

Çevre politikaları kapsamında: temiz enerji üretimi için rüzgâr santrali projesi; görüntü kirliliğine yönelik elektrik hatlarının yer altına alınması; elektromanyetik kirlilik, ışık ve gürültü kirliliğini kontrol etmek için geliştirilen programlar; çevre yönetim sistemlerinin benimsenmesine yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmaları.

Altyapı politikaları kapsamında: kent genelinde fiber optik kablo sisteminin kurulması; Mimar Sinan Mahallesi, Büyük Camii Sokak, Karakol Caddesi, Hisar Caddesi ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Geliştirme Projesi; ilçede çevre yolu oluşturularak geniş araçların merkezden uzaklaştırılıp ulaşımın rahatlatılması; bölünmüş yol uygulamaları; bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla bisiklet turları düzenlenmesi.

Yerel ürünlerin, tarih ve kültürün korunması kapsamında: yerel ve organik yemek ve ürün tüketiminin özendirilmesi adına ilçedeki restoranların münülerinde yöresel yemeklerin yer alması; yöresel el sanatları ve yiyeceklerin satışının sağlandığı bir kooperatif kurulması; ilçenin sahip olduğu tarihi dokunun farkındalığını arttırmak amacıyla mevcut yerlerde bulunan tarihi eserlerin bir araya toplanması; GDO'lu ürünlerin tarımda kullanılmaması için İlçe Tarım Müdürlüğü ile işbirliği yapılması.

Ayrıca yerli ve yabancı turistler için kenti tanıtan broşür ve dokümanların hazırlanması, Cittaslow Çalıştayı ve Sempozyumu düzenlenmesi (Ergüven, 2011: 206), halk için Cittaslow bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi ve Cittaslow Sakin Şehir Derneği kurulması (www.vize.bel.tr) gibi uygulamalar da sıralanabilir.

Vize'nin yerel ve geleneksel özelliklerinin açığa çıkarılması, sürdürülebilir altyapı ve çevrenin sağlanması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla Vize Belediyesi ve Trakya Kalkınma Ajansı ortaklığı ile Sokak Sağlıklaştırma Projesi hayata geçirilmiştir (cittaslowturkiye.org). Bu proje de altyapı politikaları kapsamında değerlendirilebilir.

Yerel ürünlerin, tarih ve kültürün korunması kapsamında ise yukarıda sayılanlara ek olarak Vize Belediyesi, Bulgaristan Doğal Yaşamı Koruma Vakfı ve Tsarevo Belediyesi ortaklığında hayata geçirilen Trakya Yemek Kültürü Projesi'nden de bahsetmek gerekir. Bu proje ile Trakya'nın yemek kültürünün tanıtılması, unutulmuş tatların yeniden keşfedilmesi, özellikle genç nesillere organik ve sağlıklı gıda tüketiminin aşılması, okullar için tat ve beslenme eğitimleri tertiplenmesi amaçlanmaktadır. Proje kapsamında Trakya'daki yemek kültürü üzerine kapsamlı bir kitap hazırlanması ve yerel slow food birliğinin kurulması gibi çeşitli faaliyetler yürütülmektedir (cittaslowturkiye.org).

Bu projenin bir ürünü olarak 27-29 Ağustos 2013 tarihleri arasında Trakya Gastronomi Festivali gerçekleştirilmiştir. Festival kapsamında "Slow Food Vize Conviviumu'nun Kurulması" başlıklı bir toplantının ardından Bulgaristan Trakya'sı ve Türkiye'nin Trakya'sı Ortak Yemek Kültür Mirası toplantısı ve fotoğraf sergisi, yöresel yiyeceklerin ikram edildiği stantların kurulması, Cittaslow Vize Mutfak Okulu Aktivitesi gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir (www.gazetetrakya.com).

Ayrıca Vize’de VİZEP adı verilen Vize El Sanatları Projesi uygulamaya konulmuştur. Projenin amacı, kadınların el sanatlarıyla ilgili tasarlanan kurslara katılarak tasarladıkları ürünlerini belirlenen günlerde kurulan pazarda satarak hane halkı ekonomisine katkıda bulunmalarıdır. Pazarda tarihi yapılar baz alınarak kadınlar tarafından sembolik hediyeler tasarlanmakta ve organik ürün yetiştiricilerinin ürünleri de satışa sunulmaktadır (www.vize.bel.tr).

Genel olarak Vize’nin yavaş kent unvanını sürdürme yolunda başarıyla ilerlediğini söylemek mümkündür. Ancak burada Vize’ye ilişkin bir sorun olarak, Vize’nin bu başarısıyla orantılı olarak ‘İstanbullaşma tehlikesi’nden bahsetmek gereklidir. Bu tehlike, büyük metropollere fiziksel açıdan yakın olan tüm yavaş kentler için söz konusu olup metropolün sıkışıklık ve kargaşasından uzaklaşmak isteyen insanların söz konusu yavaş kentlere yerleşme taleplerinin ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, İstanbul’a oldukça yakın mesafede olan Vize ilçesi açısından, İstanbul’da yaşayan insanların iş yerlerine yakın ve yaşam kalitesi yüksek yerlerde yaşama isteği sonucunda ‘Vize’nin İstanbullaşma tehlikesi’ gündeme gelebilir. Tıpkı banliyö gibi, Vize’de yaşayıp gündüz İstanbul’a işlerine giden insanlar, akşam olunca Vize’ye dönerek Vize’yi bir yavaş kent olmaktan çıkarabilir (Ergüven, 2011: 209).

3.9. Uzundere/Erzurum

2016 yılında İtalya’da yapılan Uluslararası Cittaslow İcra Kurulu Toplantısı’nda yavaş kent unvanını kazanan Uzundere, MÖ 650-120 yılları arasında Küçük Arsaklıklar çağında Tavlar Ülkesi (Tayk Eyaleti) denilen Çoruh Nehri boyundaki dokuz sancak merkezden birini oluşturmaktadır. İlçe asırlar boyu süregelen varlığı ile birçok medeniyetin izlerini taşımaktadır. Uzundere coğrafi konumu, doğası, yüzyıllardır varlığını sürdüren geleneksel kırsal yaşam kültürü, doğa sporları ve tarihi eserleri ile doğa, tarih, spor ve kültür kavramlarının birleşimini bünyesinde barındırmaktadır. Uzundere iklimi ve coğrafi konumunun kazandırdığı yaşam şartları ve kültürel dokusunu en geleneksel haliyle günümüze kadar taşımayı başarmıştır (cittaslowturkiye.org).

Türkiye’nin en yüksek şelalesi olan, oluşumu ve yüksekliği bakımından dünyanın önemli şelalelerinden birisi olarak kabul edilen Tortum Şelalesi ve Erzurum ilinin en ünlü mesire yeri olan Yedigöller, Uzundere sınırları içinde bulunmaktadır. Tortum Şelalesi’nin oluşumunun, 1700’lü yıllarda Kemerlidağ’dan kopan büyük bir heyelan kütlelerinin Tortum Çayı’na akması ve Tev Vadisi’ni kapatması ile gerçekleştiği bilinmektedir. İlçe sınırları içinde yer alan ünlü mimari ve kültürel miras örnekleri; Öşk Manastırı, Engüzek Kalesi, Sapaca Kalesi ve İnçer Camii olarak sıralanabilir (cittaslowturkiye.org).

Uzundere ile ilgili güncel bir gelişme olarak üyeliğe kabulünün hemen ardından 2016 yılı Nisan ayında gündeme gelen Hidroelektrik Santrali kurma girişimine karşı baş gösteren tepkiler olmuştur. Doğasına, kimliğine ve tarihine sahip çıkan bir kent olarak gösterilen Uzundere’de Tortum Çayı üzerinde Hidroelektrik Santrali yapılması ile hem üyeliğin ve unvanın korunamaması, hem de çevrenin ve doğal güzelliklerin tahrip edilmesi gibi sonuçlarla karşılaşılacağı vurgulanmıştır (yesilgazete.org). Üyeliği henüz birkaç ay gibi kısa bir süre öncesine dayanan Uzundere ile ilgili genel bir değerlendirme yapmak için henüz erken olduğu söylenebilir.

3.10. Yalvaç/Isparta

Yalvaç, Ekim 2012’de İtalya’nın Novellara kentinde düzenlenen Cittaslow Genel Kurulu’nda Vize ve Perşembe ile birlikte yavaş kent unvanını kazanmıştır. Bu unvanın kazanılması ile birlikte Türklerin Anadolu’ya gelerek yerleşik düzene geçtikleri andan itibaren süregelen ekmek yapım geleneklerinin unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasını önlemek ve diğer nesillere aktarılmasını sağlamak düşüncesi ile Yalvaç Belediyesi tarafından projelenmiş 20 adet fırın ve üzerlerinde kadınların oturma salonu olan binalar oluşturulmuştur. Çünkü Yalvaç’ın mahalle taş fırınlarında ekmek yapılması, önemli bir kültürün ve geleneğin ürünü olarak görülmektedir. Unvanın kazanılmasından sonra gerçekleştirilen diğer faaliyetler; festival ve şenliklerde bisiklet kullanımını özendirme için düzenlenen Toplu Bisiklet Turları, geleneksel yemekleri yeni nesle tanıtmak için düzenlenen Geleneksel Yemek Yarışması ve yavaş kent ile birlikte her pazartesi günü kurulan Yalvaç Pazarı şeklindedir. Bu pazarda çevre köylerden gelen çiftçilerin kendi yetiştirdikleri organik tarım ürünleri satılmaktadır. Pazarın açılışı belediye hoparlöründen okunan pazar duası ile yapılmakta ve bu duanın pazara bereket ve bolluk getirdiğine inanılmaktadır. Türklerin Yalvaç’a gelişi kadar eski olan pazar duası geleneği sırasında pazarcı esnafının ve halkın da duaya katılması esastır (cittaslowturkiye.org).

Ayrıca Yalvaç’ta her yıl gerek geçmişten gelen yöre kültürünü bugüne taşımak, gerekse de Yalvaç’ı turizm açısından tanıtmak amacıyla “Yalvaç Psidia Antiokheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali” düzenlenmektedir (www.yalvac.bel.tr). Ayrıca Osmanlı Hamamı ve 800 yıllık Çınaraltı Meydanı gibi mahalle bazında bazı restorasyon çalışmaları da devam etmektedir (www.turizm gazetesi.org).

3.11. Yenipazar/Aydın

Aydın iline 40 km uzaklıkta olan Yenipazar'ın ilk yerleşim yeri, MÖ 2000'li yıllara dayanan Orthosia Antik Kenti'dir. 17. yüzyılda Cihanoğulları adlı bir aşiret beyinin etrafında toplananlar, Yenipazar'ın bugünkü yerinde yeni bir yerleşim merkezi kurmuştur. Burada haftada bir gün küçük çapta bir pazar ve ticaret alanı kurulması nedeniyle ilçenin adı 'Yenipazar' olarak kalmıştır (Öztürk, 2012: 119; Görkem Bilgi, 2013: 55).

Yenipazar, 24 Haziran 2011'de Polonya'daki Lidzbark Warminski'nde düzenlenen Cittaslow Uluslararası Kongresi'nde Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale) ve Taraklı (Sakarya) ile birlikte yavaş kent unvanını kazanmıştır. Yavaş kent kriterleri kapsamında Yenipazar'da hayata geçirilen uygulamalar (www.yenipazar.bel.tr; Görkem Bilgi, 2013: 55; Kandemir, 2012: 19):

Çevre politikaları kapsamında: Sulak alanlarla ilgili yapılan bir çalışma olarak, Aşağıdip Gölü Tabiat Parkı, Belediyeye 65 dönümlük bir arazi tahsisi ile tabiat parkı haline getirilmiş; seyir terası, balık tutma platformları, kuş gözlem kulesi ve yürüyüş yollarının yapılmasıyla göçmen kuşların üreme, çoğalma ve yaşama alanı olmasının yanı sıra kuş gözlemcileri için de önemli bir alan olmuştur. Ayrıca halk da bu düzenlemeden sonra tabiat parkından mesire alanı olarak faydalanmaktadır. Geri dönüşüm politikaları ile ilgili olarak; evlerdeki bütün kâğıtlar toplanarak geri dönüşüme gönderilmiş, okullara geri dönüşüm kutuları dağıtılmış ve çeşitli noktalara ayrıştırma kutuları yerleştirilmiştir. Sürdürülebilir ve yenilenebilir alternatif enerji kaynaklarının kullanılması ile ilgili olarak; küçük bir parkta güneş panelleri ile enerji elde edilen ve aydınlatılan bir yer oluşturulmuştur. Hava kirliliği ve elektromanyetik kirliliğin azaltılması ile ilgili olarak; ilçe genelinde hava kirliliği ölçümleri yapılmış ve baz istasyonları şehir dışına taşınmıştır.

Altyapı politikaları kapsamında: Kentlilere sosyal donatı alanı oluşturmak anlamında yeni bir Belediye Meydanı yapılmış; bu meydana Cittaslow logosunda bulunan kent dokusundaki küçük evler konulmuştur. Sağlıklı bir yaşam ve alternatif bir ulaşım aracı olarak bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak için her yıl Nisan ayının ikinci yarısında 250-300 kişinin katılımıyla Bisiklet Şenliği düzenlenmiştir. Ayrıca "Sarı Bisiklet" Projesi geliştirilmiştir. İzmir'den alınıp sarıya boyanan bu bisikletler, bisikletin gündelik hayatta kullanılabilir bir ulaşım aracı olduğunu göstermek için kent merkezinden ilçedeki meslek yüksekokuluna kadar olan alanda üniversite öğrencilerinin kullanımına bedelsiz olarak sunulmuştur. Çamlık Alanı bir mesire alanı olarak teraslar biçiminde yeniden düzenlenmiş ve buradaki 1800lü yıllardan kalma yel değirmeninin yeniden onarılması ile yel değirmeni Yenipazar'ın Cittaslow simgesi haline getirilmiştir. Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun ilçede yaptığı çalışmalarda 21 adet sivil mimarlık örneği tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır. İlçe merkezinde dükkanların bulunduğu ticari alan (ARASTA) araç trafiğine kapatılmıştır.

Yerel üretimin ve üreticinin korunması kapsamında: Pazar günleri yerli üretici dışında kimsenin giremediği, halden sebze-meyve girişinin yasaklandığı üretici pazarı kurulmaktadır. Yenipazar'ın Cittaslow olmanın gereğini ilk olarak organik sebzelerin ve el işi ürünlerin satıldığı bu üretici pazarı ile yerine getirdiği söylenebilir. Ayrıca Yenipazar'ın yerel yemeklerinin üretildiği ve kadınların evde yaptıkları ürünlerden para kazanmaya başladığı Yenipazar Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi kurulmuştur. Ayrıca Yenipazar'da da Seferihisar'ın ardından tohum yakası yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin ilk tohum derneği olma özelliğine sahip olan ve Türkiye geneline yayılan Karaot Tohum Derneği, 'Tohumuna sahip çık' sloganıyla Seferihisar'ın ardından Yenipazar'da da yerel tohumların korunup çoğaltılması için Adnan Menderes Üniversitesi ile işbirliği içinde 5 yılı kapsayan bir proje başlatmıştır.

Yerel kültürün korunması kapsamında: Tarihi ve kültürel açıdan oldukça zengin olan Yenipazar'da yavaş kent olduktan sonra "tarihi bodrumlardan çıkaralım" kampanyası ile kentlilerin bir köşede unuttukları, tarihi eser niteliği taşıyan eşyalar eski belediye binası önünde toplanmaya başlamıştır. Ayrıca tarih ve kültürüne sahip çıkmak amacıyla Yenipazar Belediyesi Orthosia Kültür Merkezi ziyarete açılmış ve 'Osmanlı Belgelerinde Yenipazar Sergisi'nin de açıldığı bu merkezde günümüzde artık kullanılmayan belgeler, eşyalar ve fotoğraflar sergilenmektedir. Yenipazar'da ilçe hafızasını oluşturmak ve yerel kültürü tanıtmak amacıyla 6 farklı kitap basılmıştır.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Yavaş kent hareketi, temelinde 1980li yıllarda İtalya'da Carlo Petrini öncülüğünde başlatılan yavaş yemek hareketine dayanmaktadır. Fast food alışkanlığının tüm dünyada yerel yemek kültürlerini homojenleştirme tehdidine karşı başlatılan bu hareket; iyi, temiz ve adil gıda yaklaşımını benimsemiş olup sürdürülebilir olmayı hedeflemektedir. Yine aynı kaygı doğrultusunda, ancak bu sefer kentleri de içine alacak doğrultuda, İtalya'da 1990lı yıllarda başka bir hareket daha ortaya çıkmıştır. Yavaş yemek felsefesinin

kendi yerel kültürlerini ve kimliğini korumak isteyen küçük kentlere genişletilmesi güdüsüyle başlatılan bu hareketin adı, yavaş kent (cittaslow) hareketidir.

İtalyanca kent/şehir anlamına gelen "citta" ve İngilizce yavaş anlamına gelen "slow" kelimelerinin birleşmesiyle oluşan yavaş kent, aynı zamanda birçok kriterin gerçekleştirilmesi ile üye olunabilen bir uluslararası birliğe sahiptir. Üye kentlere bakıldığında yarısından fazlası İtalya'da olmakla birlikte Kolombiya, Çin, Güney Kore, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, Güney Afrika, Tayvan ve Türkiye gibi dünyanın farklı coğrafyalarına da yayılmış olduğu görülmektedir.

Yavaş kent (cittaslow) hareketi, daha çok İtalya'daki küçük ve orta ölçekli kasabalardan esinlenilerek geliştirilmiştir. Bu durumun hareketin başarısı ve diğer ülkelerdeki uygulanabilirliği açısından bir dezavantaj teşkil ettiği söylenebilir. Çünkü İtalya gibi Avrupa ülkelerinde böyle hareketlerin işlevsel olabilmesi için gerekli olan altyapının büyük bir çoğunluğu halihazırda mevcut olup bu etken hareketin başarıya ulaşmasında büyük bir rol oynamıştır. Oysa Türkiye gibi ülkelerde böyle bir altyapı gerek fiziksel gerekse sosyo-kültürel anlamda mevcut olmayıp topyekûn bir dönüşümü gerekli kılmaktadır.

Türkiye, 2017 yılı itibarıyla Uluslararası Cittaslow Birliği'nde 14 üyeye sahip bir ülke olarak, üye sayısı bakımından üst sıralarda yer almaktadır. Ancak Türkiye örneklerine bakıldığında birçoğunun unvanı kazandıktan sonra devamlılık konusunda sorunlar yaşadığı gözlenmektedir. Türkiye açısından yeni gelişmekte olan bir hareket olarak yavaş kent, hareketin Türkiye'deki tali başkenti olarak kabul edilen Seferihisar örneğinin dışında fazla tecrübe sahibi olmayan, halk tarafından sahiplenilmeyen ve bu noktada sorunlar yaşayan örnekler ile karşımızda durmaktadır.

Üyeliğe kabul açısından ilk başlarda Uluslararası Cittaslow Birliği'nin Türkiye'ye karşı hoşgörülü olması sebebiyle üye sayısı bakımından yeterli üyeye sahip görünmekle birlikte Türkiye, bu anlamda nicelik değil ancak nitelik bakımından yavaş kent hareketinin gelişiminde yetersiz kalmaktadır. Türkiye'de Seferihisar ile birlikte alternatif bir yerel ekonomik kalkınma modeli olarak başlatılan bu hareket, literatürde ve uygulamada yavaş kentlere yöneltilen eleştirilerin temel odak noktasını oluşturan turizme yönelme eleştirilerini haklı çıkaracak birtakım gelişmeler yaşamaktadır. Ayrıca halka bu hareketin yeterince anlatılmamış olması da Türkiye açısından söz konusu yetersizliği oluşturan temel nedenlerdendir.

Bu doğrultuda Türkiye örnekleri göz önünde bulundurulduğunda yavaş kent hareketinin -en azından mevcut durum itibarıyla- başarılı olarak değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Çünkü yavaş kent hareketi, teorik olarak sorunsuz gibi görünse de bu hareketin başarıya ulaşmasında coğrafi ve kültürel etkilerin rolü azımsanamaz. Toplumun topyekûn olarak dönüşmesini gerektiren bu modelin başarısı için -bu dönüşümü yaşamış olan Avrupa modelleri ile kıyaslandığında- ülkemizde kat edilecek uzun yolların var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü yurt dışı örneklerinde mevcut olan bir altyapının varlığı, söz konusu dönüşümün gerçekleşmesini kolaylaştırmışken ülkemiz için en baştan yaratılması gereken bir model olarak karşımızda durmaktadır.

Coğrafi ve kültürel etkiler kadar yerel yönetimler ve halkın rolü de hareketin başarıya ulaşması için belirleyici önemdedir. Hareketi sahiplenecek ve ileriye taşıyacak yerel liderlere ihtiyaç vardır. Örneğin, yerel seçimlerde belediye başkanının değişmesi hareketin sürdürülebilirliğini etkilememelidir. Bunun yolu da halkın bu hareketi sahiplenmesi ve yaşadığı yerin yavaş kent olmasından memnun olmasını sağlamaktan geçmektedir. Türkiye'de katılım sorununun işlerliği literatürde sıklıkla karşımıza çıkan temel sorun alanlarından biri olup kararların alınmasında yukarıdan aşağıya doğru bir mekanizmanın varlığı açıkça bilinmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'de yavaş kent hareketinin süregelenleşmesi önünde bir sorun alanı olarak, yerel demokrasi ve katılım mekanizmalarının göz ardı edilmesi faktörlerini de eklemek gerekir.

Ayrıca Türkiye'de Cittaslow unvanına sahip örnek bir kentte yerel halk ile yapılacak görüşme-anket gibi alan araştırması yöntemlerinin kullanılması ile yapılacak bir araştırma, halkın düşünce, algılama ve değerlendirmelerini ölçmek açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AĞI GÜNERHAN, Sibel; ERDEM, Ümit ve GÜNERHAN, Hüseyin (2010). "Çevre ve Enerji Açısından Yavaş Şehir Hareketinin Gelişimi", http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/92ea5eb97cbf51f_ek.pdf?dergi=1045, Erişim Tarihi: 30.05.2014.
- AKMAN, Elvettin; NERGİZ, Nilüfer ve AKMAN, Çiğdem (2013). "Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Yavaşça Acele Et (Festina Lente)", (edit. Buğra ÖZER ve Güven ŞEKER), *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açılırları*, s. 37-55, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaa Birimi.
- BALDEMİR, Ercan; KAYA, Funda ve KAŞMER ŞAHİN, Tezcan (2013). *Yavaş Şehirlerin Analitik Ağ Süreci (AAS) ile Seçilmesi: Muğla İli Örneği*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Sonuç (Kesin) Raporu, Proje No: 12/53.
- Bir Sakin Şehir: Taraklı. <http://www.sabah.com.tr/marmara/2013/04/05/bir-sakin-sehir-tarakli>, Erişim Tarihi: 04.08.2016.
- BOYRAZ, Zeki ve BOSTANCI, M. Salih (2015). "Birecik Barajı Sonrası Yer Değiştiren Eski Halfeti'nin (Şanlıurfa) Turizm Potansiyeli", *Journal of World of Turks*, C. 7, S. 3, s. 53-78.

- Cittaslow Bilgi Notu. <http://geka.org.tr/>, Erişim Tarihi: 16.06.2014.
- ÇERÇİ, Ayşegül (2013). *Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar'ın Destinasyon Marka İmajı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇİNER, Can Umur (2011). "Cittaslow Hareketi ve Türkiye'deki Uygulamaları", *Memleket Mevzuat*, S. 71, s. 12-23.
- EKER, Bülent (2012). "Sakin Şehirler Sakin Hayat", <http://www.habitat.org.tr/sakin-sehirler/383-sakin-sehirler-citta-slow.html>. Erişim Tarihi: 25.06.2014.
- EKİNCİ, Mehmet Behzat (2014). "The Cittaslow Philosophy in the context of Sustainable Tourism Development; the case of Turkey", *Tourism Management*, S. 41, s. 178-189.
- ERGÜVEN, Mehmet Han (2011). "Cittaslow-Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, C. 3, S. 2, s. 201-210.
- GÖÇKAN, Elif (2012). *İzmir İli Yavaş Şehir Seferihisar Örneğinde Doğal ve Kültürel Yapı Üzerine Araştırmalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- GÖRKEM BİLGİ, Merve (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 29, s. 45-57.
- GREELEY, Alexandra (2003). "Slow Food: Take Time to Savor The Flavor", <http://www.betternutrition.com>, Erişim Tarihi: 13.04.2014.
- GRZELAK-KOSTULSKA, Elzbieta; HOLOWIECKA, Beata ve KWIATKOWSKI, Grzegorz (2011). "Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?", *In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st century*. Ostrava: University of Ostrava, http://conference.osu.eu/globalization/publ2011/186-192_Grzelak-Kostulska-Holowiecka-Kwiatkowski.pdf, Erişim Tarihi: 19.06.2014.
- GÜNEY MARMARA KALKINMA AJANSI DERGİSİ (2012). "Güney Marmara'nın Sakinlik Başkenti: Gökçeada", S. 1, s. 16-20.
- GÜVEN, Erdem (2011). "Yavaş Güzeldir: "Yavaş Yemek"ten "Yavaş Medya"ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi", *Selçuk İletişim Dergisi*, C. 7, S. 1, s. 113-121.
- Halfeti Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu. <http://www.halfeti.bel.tr/?page=13&id=42>, Erişim Tarihi: 04.08.2016.
- HEKİMCİ, Ferda (2010). "Daha İnsanca ve Sürdürülebilir Bir Yaşam İçin: Yavaş Şehirler", *Anahtar Verimlilik Dergisi*, s. 36-39.
- HONORE, Carl (2008). *Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi Yavaş*, (Çev. Esen GÜR), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. <http://cittaslowseferihisar.org/>
<http://cittaslowturkiye.org/>
<http://savsat.bel.tr/>
<http://www.akyaka.bel.tr/>
<http://www.cittaslow.info/>
<http://www.cittaslow.org.uk/>
<http://www.cittaslow.org/>
<http://www.gokceada.bel.tr/>
<http://www.halfeti.bel.tr/>
<http://www.perseme.bel.tr/>
<http://www.sakinsehirseferihisar.com/>
<http://www.seferihisar.bel.tr/>
<http://www.tarakli.bel.tr/>
<http://www.vize.bel.tr/>
<http://www.yenipazar.bel.tr/>
- JACKSON, Sue (2007). "The Slow Movement: On The Snails Trail", <http://www.suejackson.com.au/documents/tsmotst.pdf>, Erişim Tarihi: 25.06.2014.
- KANDEMİR, Gülşen (2012). "Sakin Şehirlerden Davet Var", *İSMMMÖ Yaşam Dergisi*, s. 14-19.
- KARABAĞ, Özgür; YÜCEL, Fatih ve İNAL, Emin (2012). "Cittaslow Movement: An Opportunity for Branding Small Towns and Economic Development in Turkey", *International Journal of Economic Research*, S. 3i3, s. 64-75.
- KARAKAŞ, Gökhan (2013). "Burada Her Şey Daha Yavaş", <http://www.milliyet.com.tr/burada-her-sey-daha%20yavas/pazar/haberdetay/05.05.2013/1703551/default.htm>, Erişim Tarihi: 26.09.2014.
- KARAKURT TOSUN, Elif (2013). "Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi", *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, C. 32, S. 1, s. 215-237.
- KARATAŞ, Abdullah ve KARABAĞ, Özgür (2013). "Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 16, S. 29, s. 1-21.
- KESKİN, Enes Battal (2010). *Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KESKİN, Enes Battal (2012). "Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)", *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, C. 8, S. 1, s. 81-99.
- KNOX, Paul L. (2005). "Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World", *Journal of Urban Design*, V. 10, N. 1, p. 1-11.
- MAYER, Heike ve KNOX, Paul L. (2006). "Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World", *Journal of Urban Affairs*, V. 28, N. 4, p. 321-334.
- MAYER, Heike ve KNOX, Paul L. (2007). "Pace of Life and Quality of Life: The Slow City Charter", *Community Quality of Life Indicators Best Practices III*, p. 20-39.
- MİELE, Mara (2008). "Cittaslow: Producing Slowness Against The Fast Life", *Space and Polity*, V. 12, N. 1, p. 135-156.
- National Geographic Traveler Dergisi (2013). "Huzur Arayanlar İçin Sakin Şehirler", http://kirklarelihaberici.blogspot.com.tr/2013/07/sakin-sehir-vize-national-geographic_13.html, Erişim Tarihi: 19.06.2014.
- NILLSON, Jan Henrik; SVARD, Ann-Charleotte; WIDARSSON, Asa ve WIRELL, Theres (2011). "'Cittaslow' Eco-gastronomic Heritage as a Tool For Destination Development", *Current Issues in Tourism*, V. 14, N. 4, p. 373-386.
- ÖZKAN, Hakkı Can (2011). *Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZTÜRK, Songül (2012). *Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar In Turkey*, Ankara: Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences.
- PARKINS, Wendy (2004). "Out of Time-Fast Subjects and Slow Living", *Time and Society*, V. 13, N. 2/3, p. 363-382.
- PARKINS, Wendy ve CRAIG, Geoffrey (2006). *Slow Living*, New York: Berg Publishers.

- PETRINI, Carlo ve PADOVANİ, Gigi (2011). *Slow Food Devrimi*, (çev. Çağrı EKİZ), İstanbul: Sinek Sakız Yayınevi.
- PINK, Sarah (2009). "Urban Social Movements and Small Places", *Routledge*, V. 13, N. 4, p. 450-467.
- POLAT, Erkan (2011). "Ağır Ağır Çıkacaksınız Bu Merdivenlerden: Yavaş Kent Hareketi (Cittaslow)", *Mimarlık Dergisi*, S: 359.
- RADSTROM, Susan (2005). *An Urban Identity Movement Rooted in the Sustainability of Place: A Case Study of Slow Cities and Their Application in Rural Manitoba*, Manitoba: The University of Manitoba Department of City Planning.
- RADSTROM, Susan (2011). "A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, V. 1, N. 1, p. 90-113.
- RITZER, George (2014). *Toplumun McDonalddlaştırılması*, (çev. Şen SÜER KAYA), 3. Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SARIKAYA, Ercan (2012). "Otuz Kent Sakin Şehir Sırasında", http://www.radikal.com.tr/turkiye/30_kent_sakin_sehirsirasinda-1110203, Erişim Tarihi: 25.05.2014.
- SCHLOSSER, Eric (2004). *Hamburger Cumhuriyeti*, (çev. Hayrullah DOĞAN), İstanbul: Metis Yayınları.
- SCHNEIDER, Stephen (2008). "Good, Clean, Fair: The Rhetoric of the Slow Food Movement", *College English*, V. 70, N. 4, p. 384-402.
- Seferihisar Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu. <http://seferihisar.bel.tr/wp-content/uploads/formlar/2010-faaliyet.pdf>, Erişim Tarihi: 05.08.2016.
- Sefertası Fast Food'a Karşı. <http://www.hurriyet.com.tr/eg/7937963.asp?gid=142&sz=5428>, Erişim Tarihi: 23.06.2014.
- SEMMENTS, Jaime ve FREEMAN, Claire (2012). "The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective", *International Planning Studies*, V. 17, N 4, p. 353-375.
- SEZGİN, Mete ve ÜNÜVAR, Şafak (2011). *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- SIRIM, Veli (2012). "Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak "Sakin Şehir" Hareketi ve Türkiye'nin Potansiyeli", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 4, s. 119-131.
- SOYALP, Damla (2013). "Şimdi Yavaş Şehirler Moda", <http://www.havadiskibris.com/Ekler/poli/121/simdi-yavas-sehirler-moda/228>, Erişim Tarihi: 13.04.2014.
- SUNGUR, Zerrin (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerindeki Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış", *Girişimcilik*, s. 641-648.
- ŞAHİNKAYA, Serdar (2010). "Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler", http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf, Erişim Tarihi: 17.06.2014.
- TOPLU, Hüseyin İhsan (2012). *Yavaş Şehirler ve Halk Sağlığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- TRT TÜRK Yavaş Şehirler Belgeseli.
- Türkiye'nin 11. Sakin Şehri Uzundere HES Tehdidi Altında. <https://yesilgazete.org/blog/2016/04/11/turkiyenin-11-sakin-sehri-uzundere-hes-tehdidi-altinda/>, Erişim Tarihi: 05.08.2016.
- USLU, Aysel (2009). "Sürdürülebilir Yeşil Kent Fikirleri, Örnekleri ve Türkiye İçin Dersler", *XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı*, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, s. 49-58.
- Vize Cittaslow Komisyon Toplantısı Raporu. <http://www.vize.bel.tr/fotograflar/#/content/VIZE%20CITTASLOW%20KOMISYON%20TOPLANTISI/>, Erişim Tarihi: 30.07.2016.
- Vize'de İki Festival Birden. http://www.gazetetrakya.com/Haber-Vizede_iki_festival_birden-160464.gazetetrakya, Erişim Tarihi: 26.09.2014.
- YALIM KADIOĞLU, Deniz (2009). "Yavaşlığın Keyfi Bu Şehirlerde", *Yolculuk*, S. 62, s. 73-76.
- Yeni Bir Sakin Şehir: Yalvaç. <http://turizm gazetesi.com/news.aspx?id=68346>, Erişim Tarihi: 30.07.2016.
- YILDIRIM, Akın ve KARAAHMET, Aysun (2013). "Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 1, s. 11-20.
- YURTSEVEN, H. Rıdvan (2007). *Slow Food ve Gökçeada: Yönetmelik Bir Yaklaşım*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- YURTSEVEN, H. Rıdvan, KAYA, Ozan ve HARMAN, Serhat (2010). *Yavaş Hareketi*, Ankara: Detay Yayıncılık.